

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Сумський державний університет  
ЦЗДВН  
Кафедра управління імені Олега Балацького

«До захисту допущено»  
Завідувач кафедри  
Ігор РЕКУНЕНКО  
\_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА  
на здобуття освітнього ступеня  
магістр зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування  
освітньо-професійної програми «Державна служба»

на тему: *Вдосконалення податкового адміністрування на основі  
діджиталізації (на прикладі Головного управління ДПС у Сумській області)*

Здобувачки групи ДС.мз-31

Гончарової О.В.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання  
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне  
джерело \_\_\_\_\_ Гончарова О.В.

Керівник

к.е.н., доц. Опанасюк Ю.А.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ЦЗДВН  
Кафедра управління імені Олега Балацького

ЗАТВЕРДЖУЮ  
Завідувач кафедри \_\_\_\_\_ Рекуненко І.І.  
\_\_\_\_\_ 20\_\_\_\_ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ  
*на здобуття освітнього ступеня магістр* зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Державна служба»  
Здобувача (ки) групи \_\_\_\_\_ Гончарової О.В.

**Тема роботи** Вдосконалення податкового адміністрування на основі діджиталізації (на прикладі Головного управління ДПС у Сумській області) затверджена наказом № 1210-VI від 25.11. 2024р.

2. **Термін подання** здобувачем закінченої роботи 3.12. 2024 р.

3. **Мета кваліфікаційної роботи:** є дослідження процесів вдосконалення податкового адміністрування на основі діджиталізації

4. **Об'єкт дослідження:** процеси податкового адміністрування в Україні

5. **Предмет дослідження:** методи та інструменти діджиталізації податкового адміністрування, зокрема впровадження електронних систем обліку податкових платежів, використання штучного інтелекту та блокчейну в податкових органах

6. **Кваліфікаційна робота виконується на підставі** наукових статей та літературних джерел за тематикою, законодавчих та нормативно-правових актів України, офіційних статистичних даних та звітності Головного управління ДПС у Сумській області

7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ пор.	Назва розділу	Термін подання
1	Узгодження теми кваліфікаційної роботи магістрів з керівником кваліфікаційної роботи	20.09.2024
2	Отримання завдання по проходженню практики та індивідуального завдання на кваліфікаційну роботу	20.09.2024 р
3	Написання кваліфікаційної роботи магістра	28.10.2024 р. - 08.12.2024 р.
4	Подання керівнику на перевірку теоретичної частини кваліфікаційної роботи	11.11.2024 р.
5	Подання керівнику на перевірку аналітичної частини кваліфікаційної роботи	18.11.2024 р.
6	Подання попереднього варіанту кваліфікаційної роботи керівнику та звіт керівника на кафедрі про стан виконання студентом кваліфікаційної роботи	25.11.2024 р.
7	Подача підписаної кваліфікаційної роботи на кафедру	03.12.2024 р.

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи:

У розділі 1 студент повинен: визначити основні поняття та значення обліку платежів у податковій системі, з'ясувати його роль в забезпеченні ефективного функціонування податкової системи. Розкрити основні принципи ведення обліку податкових платежів, зокрема, їх точність, своєчасність та прозорість. Дослідити особливості функціонування електронних систем обліку податкових платежів, зокрема, їх ефективність, переваги та проблеми, які виникають при їх впровадженні.

У розділі 2 студент повинен: проаналізувати іноземний досвід діджиталізації податкових систем та визначити, як ці практики можна адаптувати до української реальності. Дослідити процеси діджиталізації адміністрування податків в Україні, вказавши на досягнення та труднощі на шляху цифровізації податкової системи. Проаналізувати роль цифровізації податкової системи як інструменту боротьби з тіньовою економікою, вивчити її вплив на зниження рівня ухилення від податків. Дослідити використання новітніх технологій, таких як штучний інтелект та блокчейн, у роботі податкових органів.

У розділі 3 студент повинен: надати характеристику Головного управління ДПС у Сумській області та проаналізувати основні показники його роботи. Детально описати основні показники роботи управління, оцінити їх ефективність та вплив на загальну податкову політику області. Дослідити процеси діджиталізації в обліку податкових платежів на прикладі ГУ ДПС у Сумській області, оцінити існуючі електронні системи обліку платежів і виявити проблеми та можливості для вдосконалення. Запропонувати заходи, які б розширили можливості полегшення процесу виконання платниками податкових обов'язків, зокрема через застосування інноваційних технологій та вдосконалення цифрових послуг для платників податків.

#### 8. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада керівника/консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1			
2			

9. Дата видачі завдання 20.09.2024

Керівник кваліфікаційної роботи \_\_\_\_\_

Завдання до виконання одержав \_\_\_\_\_

## АНОТАЦІЯ

*Структура й обсяг роботи.* Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що включає 49 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 58 сторінок, зокрема 13 таблиць, 12 рисунків, список використаних джерел – 6 сторінок.

*Мета кваліфікаційної роботи:* дослідження процесів вдосконалення податкового адміністрування на основі діджиталізації

*Об'єкт дослідження:* процеси податкового адміністрування в Україні

*Предмет дослідження:* методи та інструменти діджиталізації податкового адміністрування, зокрема впровадження електронних систем обліку податкових платежів, використання штучного інтелекту та блокчейну в податкових органах

*Методи дослідження:* у роботі застосовано методи SWOT-аналізу, аналітичний огляд для аналізу міжнародного досвіду, оцінки ефективності заходів, а також метод опитування для збору первинних даних та

*Джерела інформації.* Дослідження проведено на основі наукових статей та літературних джерел за тематикою, законодавчих та нормативно-правових актів України, офіційних статистичних даних та звітності Головного управління ДПС у Сумській області

*Апробація результатів.* Основні положення, висновки і результати магістерської роботи опубліковані у тезах доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Управлінські парадигми сталого розвитку та інклюзивного економічного зростання».

*Ключові слова:* ПОДАТКОВЕ АДМІНІСТРУВАННЯ, ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ, ЕЛЕКТРОННІ СИСТЕМИ, ПОДАТКОВІ ПЛАТЕЖІ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, БЛОКЧЕЙН, ЦИФРОВІЗАЦІЯ.

## Зміст

АНОТАЦІЯ.....	4
ВСТУП.....	6
<b>РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ.....</b>	<b>8</b>
1.1. Поняття та значення обліку платежів у податковій системі....	8
1.2. Основні принципи ведення обліку платежів.....	12
1.3. Особливості функціонування електронних систем обліку податкових платежів .....	14
<b>РОЗДІЛ 2. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ .....</b>	<b>21</b>
2.1. Іноземний досвід діджиталізації податкової системи.....	21
2.2. Діджиталізація адміністрування податків в Україні .....	26
2.3. Цифровізація податкової системи та податкове регулювання як інструмент боротьби з тіньовою економікою .....	29
2.4. Використання штучного інтелекту та блокчейну в податкових органах .....	32
<b>РОЗДІЛ 3. ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ ЧЕРЕЗ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЮ НА ПРИКЛАДІ ГУ ДПС У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ.</b>	<b>37</b>
3.1. Характеристика та основні показники роботи управління .....	37
3. 2. Основні показники роботи управління.....	39
3.3. Діджиталізація при обліку податкових платежів .....	43
3.4. Заходи розвитку діджиталізації в Сумській області та Україні	48
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59

## ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю підвищення ефективності функціонування податкової системи України в умовах сучасних глобальних економічних викликів. Зокрема, діджиталізація податкового адміністрування є важливим інструментом для зменшення тіньової економіки, спрощення взаємодії платників податків з органами влади та підвищення прозорості податкових процесів. Впровадження електронних систем обліку податкових платежів, автоматизація процедур та використання інноваційних технологій, таких як штучний інтелект та блокчейн, сприяють зниженню адміністративних витрат, підвищенню якості обслуговування платників податків і зміцненню довіри до державних інститутів. Оскільки питання діджиталізації податкової системи є пріоритетом для сучасної України, дослідження досвіду та розробка нових методів для удосконалення податкового адміністрування є особливо важливими для підвищення ефективності податкової політики.

Мета кваліфікаційної роботи: дослідження процесів вдосконалення податкового адміністрування на основі діджиталізації

Для досягнення запропонованої мети були виконані такі завдання:

- Дослідження сутності та ролі податкового адміністрування.
- Вивчення принципів ведення обліку податкових платежів.
- Аналіз іноземного досвіду діджиталізації податкових систем.
- Оцінка процесу діджиталізації адміністрування податків в Україні.
- Дослідження використання інноваційних технологій у податкових органах.

• Аналіз оптимізації обліку податкових платежів на прикладі Головного управління ДПС у Сумській області.

• Розробка пропозицій щодо подальшого розвитку діджиталізації в податковому адмініструванні в Україні та Сумській області.

Об'єкт дослідження: процеси податкового адміністрування в Україні

Предмет дослідження: методи та інструменти діджиталізації податкового адміністрування, зокрема впровадження електронних систем обліку податкових платежів, використання штучного інтелекту та блокчейну в податкових органах

Методи дослідження: у роботі застосовано методи SWOT-аналізу, аналітичний огляд для аналізу міжнародного досвіду, оцінки ефективності заходів, а також метод опитування для збору первинних даних та

джерела інформації. Дослідження проведено на основі наукових статей та літературних джерел за тематикою, законодавчих та нормативно-правових актів України, офіційних статистичних даних та звітності Головного управління ДПС у Сумській області

Апробація результатів. Основні положення, висновки і результати магістерської роботи опубліковані у тезах доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Управлінські парадигми сталого розвитку та інклюзивного економічного зростання».

Ключові слова: ПОДАТКОВЕ АДМІНІСТРУВАННЯ, ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ, ЕЛЕКТРОННІ СИСТЕМИ, ПОДАТКОВІ ПЛАТЕЖІ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, БЛОКЧЕЙН, ЦИФРОВІЗАЦІЯ.

## РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

### 1.1. Поняття та значення обліку платежів у податковій системі

У сучасних умовах реалізації податкової політики та постійних змін у законодавстві щодо нарахування та сплати податків виникає необхідність адаптувати вітчизняну систему податкового адміністрування до європейських стандартів. Вирішення проблем у бюджетній та податковій сферах неможливе без створення сучасної системи податкового адміністрування, що відповідає вимогам ринкової економіки, на що вказує і міжнародний досвід.

Видатні українські економісти активно проводять дослідження, спрямовані на вирішення ключових проблем у сфері податкового адміністрування та вдосконалення податкової системи. Серед таких дослідників можна виділити Андрущенко В., Боксгорна А., Грецу С., Дем'янчука І., Проскуру К., Олейнікову Л., Савчука В., Степанову Д., Таранова І., Шалімову Н., Вінницька О. та інших. Вони зосереджують свої зусилля на аналізі основних викликів у сфері оподаткування та пошуку ефективних шляхів для покращення податкової діяльності в Україні. Однак, питання впливу податкового адміністрування на загальну фіскальну ефективність податків ще не достатньо вивчене і потребує подальших досліджень. Дослідження інновацій у сфері адміністрування податків і зборів у контексті цифровізації здійснюються такими науковцями, як О.О. Дмитрик, А.О. Пугачов, Д.А. Кобільнік, Л.Б. Парфенова, А.С. Колісник, М.П. Кучерявенко, О.В. Макух, В.О. Рядінська, М.М. Чинчин та інші.

Податкове адміністрування — це специфічна форма податкової діяльності, яка полягає в організації процесу оподаткування і базується на державних законах та нормативних актах. Поняття податкового адміністрування має досить широке значення. Основні визначення податкового адміністрування представлені в таблиці 1.1.



Таблиця 1.1 - Трактування поняття «податкового адміністрування»

Автор	Визначення	Плюси визначення	Мінуси
В.Андрущенко.	<p>Податкове адміністрування — це процес управління людьми і подіями у сфері оподаткування, який реалізується через ієрархічно структуровані рішення представницьких політичних органів. Цей процес включає в себе прийняття рішень, що регулюють податкову політику, та їх реалізацію через дії виконавчо-владних установ. Податкове адміністрування охоплює організацію та контроль за виконанням податкових зобов'язань, забезпечення дотримання податкового законодавства, а також проведення заходів щодо стягнення податків та зборів, що в свою чергу сприяє ефективному функціонуванню податкової системи країни.</p>	<p>Підкреслює ієрархічність та структурованість процесу адміністрування. Окреслює роль представницьких політичних органів у формуванні податкової політики. Включає контроль та управління податковими зобов'язаннями.</p>	<p>Не згадує про взаємодію з платниками податків. Може сприйматися як надто формальне, не враховуючи реальних практик.</p>
О. Бандурка, В. Понікаров, С. Попова.	<p>Сукупність норм, методів, засобів та дій, які використовують спеціально уповноважені державні органи для здійснення управлінської діяльності в податковій сфері, спрямована на контроль за дотриманням податкового законодавства. Це включає перевірку правильності нарахування, повноти й своєчасності сплати податків і зборів до відповідних бюджетів. У випадках, передбачених законами України, ця діяльність також охоплює контроль за правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю надходжень інших бюджетних платежів у</p>	<p>Включає аспекти норм, методів і засобів, що використовуються в управлінні. Охоплює контроль за сплатою податків та відповідальністю за їх порушення.</p>	<p>Може бути недостатньо конкретним щодо ролі платників податків у процесі адміністрування. Немає згадки про консультації та підтримку платників.</p>

	відповідний бюджет, а також передбачає притягнення до відповідальності осіб, які порушують податкове законодавство.		
І. А. Дем'янчук, Л. А. Коваль, Н. В. Ліщук, С. В. Козак	Адміністрування податків — це комплекс взаємопов'язаних управлінських процедур, операцій та функцій практичного характеру, що здійснюються податковою службою в безперервній взаємодії з платниками податків. Цей процес спрямований на забезпечення дотримання законодавства щодо сплати конкретних податків і зборів, включаючи контроль за виконанням податкових зобов'язань, надання консультацій та підтримки платникам, а також реалізацію заходів, пов'язаних із стягненням податкових платежів.	Підкреслює взаємодію з платниками податків. Включає широкий спектр процедур, що проводяться податковою службою.	Може бути занадто загальним і не охоплювати специфіку окремих процедур. Не акцентує уваги на механізмах стягнення податків.
Ю.Іванов, А.Крисоватий, А.Кізима, В.Карпова.	Податкове адміністрування — це система заходів, що здійснюється спеціально уповноваженими органами держави для організації та контролю процесу оподаткування. Воно включає в себе постановку на облік платників податків, декларування податкових зобов'язань, визначення цих зобов'язань контролюючими органами, зміни термінів їх виконання, повернення надмірно сплачених податків, стягнення несплачених податків, а також застосування заходів забезпечення (податкова застава, податкове поручительство, адміністративний арешт активів) і оскарження рішень контролюючих органів. Ця	Акцент на системності заходів, що здійснюються державними органами. Охоплює всі основні аспекти адміністрування, включаючи облік та декларування.	Може бути сприйнято як занадто формальне і не враховувати практичні аспекти. Відсутність акценту на ролі платників податків у процесі.

	діяльність спрямована на забезпечення дотримання податкового законодавства та коректності нарахування і сплати податків до відповідних бюджетів.		
Ю.Щитнік	Це форма організації комплексного системного підходу до процесів податкового регулювання, контролю та стягнення податків, що ґрунтується на поєднанні владно-імперативних методів, використовуваних податковими органами, із заохоченням самоініціативи платників податків. Такий підхід передбачає не лише контроль і регулювання з боку держави, а й активну участь самих платників у виконанні податкових зобов'язань.	Підкреслює важливість взаємодії між державними органами і платниками податків. Системний підхід до адміністрування, що враховує самоініціативу платників.	Може бути недостатньо конкретним щодо механізмів контролю та стягнення податків. Відсутні деталі про управлінські процедури та функції.
Т. Яроцька	податкове адміністрування включає шість основних елементів: підготовка опису податку, визначення податкової бази, розрахунок та переказ податку, перевірка відповідності дій платника податку законодавству, оскарження рішень, а також примусові заходи і санкції.	Структурованість визначення з виділенням шести основних елементів. Надає ясність щодо основних складових процесу адміністрування.	Може бути сприйнято як занадто детальне і не охоплювати загальний контекст. Відсутність акценту на взаємодії з платниками податків.

*Джерело: Створено автором на основі: Бандурка, О. М., Долгий, О. О., Іщенко, В. В., Марочкіна, Ю. В., Понікаров, В. Д., & Попов, С. М. (2024), Щитнік, Ю. О. (2015), Іванов, Ю. Б., Крисоватий, А. І., Кізіма, А. Я., & Карпова, В. В., 2008, Андрущенко, В. Л. (2003)*

Таким чином, нами пропонується таке визначення податкового адміністрування: це систематизований комплекс взаємопов'язаних управлінських процедур, операцій і функцій, що реалізуються спеціально уповноваженими державними органами у сфері оподаткування. Цей процес включає контроль за дотриманням податкового законодавства, організацію і реалізацію заходів, спрямованих на виконання податкових зобов'язань, надання

консультацій платникам податків, а також стягнення податкових платежів. Податкове адміністрування передбачає активну взаємодію між податковими органами та платниками податків, забезпечуючи ефективне функціонування податкової системи та справедливе оподаткування.

## 1.2. Основні принципи ведення обліку платежів

Основи податкового законодавства чітко визначені Податковим кодексом України через базові принципи, проте їх вплив може бути різним. Наприклад, принцип загальності оподаткування передбачає, що кожна особа зобов'язана сплачувати всі податки та обов'язкові платежі, які їй належать. Це є безумовним обов'язком кожного платника податків. Водночас, держава зацікавлена не лише в збільшенні кількості платників, а й у зростанні обсягу операцій, що підлягають оподаткуванню.

Ведення обліку платежів в Україні регулюється низкою законодавчих актів, які визначають основні принципи, процедури та вимоги до здійснення фінансових операцій. Дотримання цих принципів є критично важливим для забезпечення прозорості, достовірності та законності фінансових операцій. Основні принципи наведені на рис. 2.1.

**Законність.** Облік платежів має проводитися відповідно до чинного законодавства України. Це означає, що всі платежі повинні бути документально оформлені, а їх здійснення— обґрунтоване і легітимне. Згідно зі ст. 5 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», підприємства зобов'язані вести облік усіх фінансових операцій, що забезпечує прозорість і контроль за витратами та доходами.

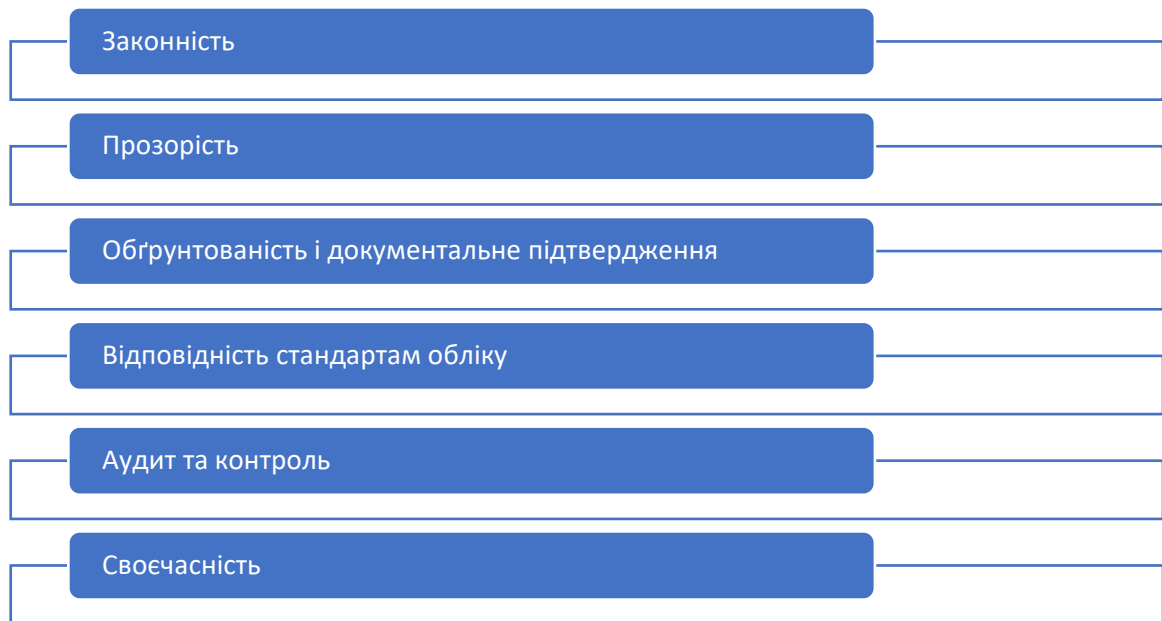


Рисунок 1.1. – Основні принципи ведення обліку податкових платежів

*Джерело: створено автором*

Принцип прозорості передбачає, що усі фінансові операції мають бути доступними для перевірки. Це забезпечується веденням бухгалтерського обліку з використанням відповідних реєстрів, які дозволяють здійснювати контроль за надходженнями і витратами. Відповідно до «Про запобігання корупції», фінансова діяльність організацій повинна бути відкритою та прозорою для суспільства.

Обґрунтованість і документальне підтвердження. Кожен платіж повинен мати чітке обґрунтування та документальне підтвердження. Це може бути рахунок-фактура, договір, платіжне доручення тощо. Відповідно до Порядку подання фінансової звітності, всі господарські операції повинні підтверджуватися первинними документами, що забезпечує достовірність інформації, яка відображається в облікових реєстрах.

Своєчасність. Важливим аспектом ведення обліку платежів є своєчасність реєстрації фінансових операцій. Згідно зі ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», фінансові результати

повинні відображатися в облікових документах у встановлені терміни, що дозволяє забезпечити актуальність даних для аналізу та прийняття управлінських рішень.

Аудит та контроль. Ведення обліку платежів має бути під контролем як внутрішніх, так і зовнішніх аудитів. Внутрішній контроль забезпечується системами управлінського обліку, які дозволяють відстежувати і аналізувати фінансові потоки. Згідно з Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудитори мають право перевіряти відповідність фінансових звітів і облікових записів вимогам законодавства.

Відповідність стандартам обліку. Підприємства повинні дотримуватись національних стандартів бухгалтерського обліку, що регулюють порядок ведення обліку платежів. Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», стандарти визначають принципи обліку, які мають бути застосовані у фінансовій звітності, що забезпечує однорідність і порівнянність інформації.

Дотримання цих основних принципів ведення обліку платежів дозволяє забезпечити ефективність фінансової діяльності, зменшити ризики помилок та зловживань, а також сприяє розвитку економіки в цілому.

### 1.3. Особливості функціонування електронних систем обліку податкових платежів

Однією з ключових умов економічного розвитку України є ефективне функціонування національної податкової системи. В умовах швидкої цифровізації бізнес-процесів ефективна взаємодія між підприємствами та органами державного фінансового контролю неможлива без впровадження сучасних інформаційних технологій, телекомунікаційних систем і штучного інтелекту.

Адміністрування податків і зборів у сучасному світі стає дедалі складнішим і важливішим процесом. Розвиток технологій дає країнам можливість запроваджувати нові методи та інструменти для збирання податків, боротьби з податковими махінаціями та підвищення ефективності податкових систем. Розглянемо сучасні технології в адмініструванні податків і платежів в Україні та інших країнах світу (рис. 1.2).

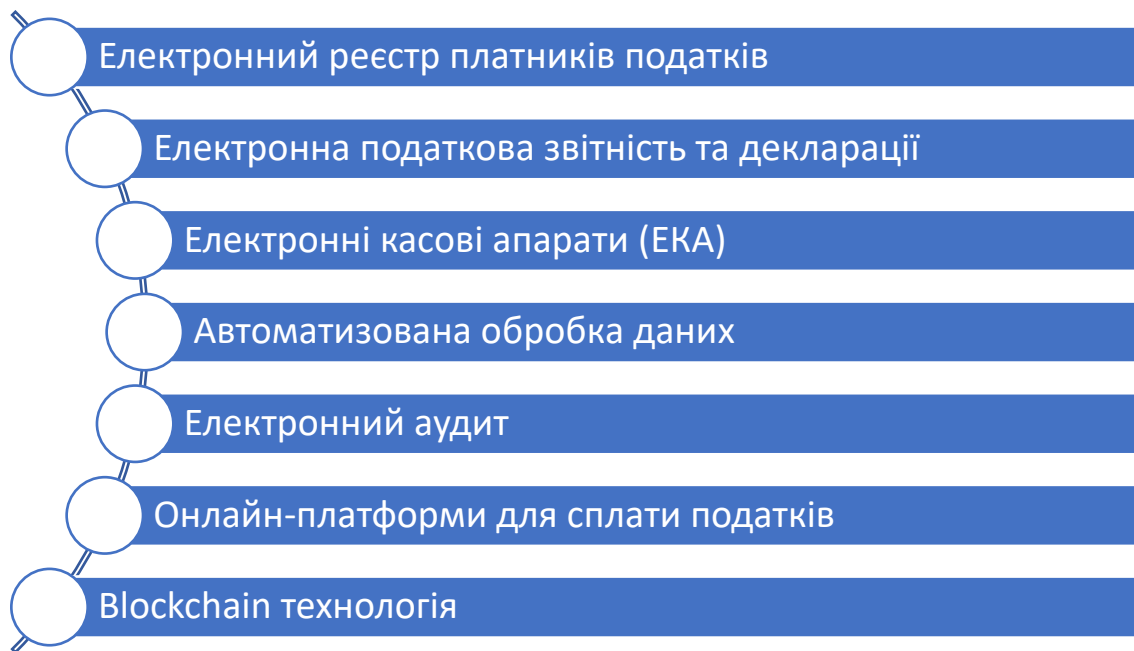


Рисунок 1.2 - Новітні технології управління податками та платежами в Україні

*Джерело: Мединська, Т. В., Олійник, Н. Р., & Василюшин, С. А. (2024)*

Однією з основних складових електронного адміністрування податків є можливість подачі податкових декларацій в електронному форматі. Це значно спрощує та автоматизує процес податкового обліку. Для платників податків це означає зручність і швидкість подачі декларацій, а також допомагає зменшити кількість помилок і труднощів у процесі сплати податків. Завдяки платформі Дія, підприємці можуть реєструвати свій бізнес та подавати податкові декларації онлайн, що значно спрощує ці процеси. Це допомагає зменшити витрати часу і коштів, пов'язані з бюрократичними процедурами, дозволяючи бізнесам швидше розпочати діяльність і ефективніше керувати фінансами (Павлютін, Ю.

М., 2024). Ключові переваги подання електронних податкових декларацій наведені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2. – Переваги та недоліки електронного подання податкових декларацій

Аспекти електронного подання податкових декларацій	Переваги	Недоліки
Зменшення часу та зусиль	Електронне подання скорочує час і спрощує процес підготовки декларацій.	Вимагає певного рівня технічної грамотності від користувачів.
Зниження ризику помилок	Завдяки автоматизації процесів, імовірність помилок зменшується.	Технічні збої можуть призвести до затримок або потреби повторного подання.
Онлайн-відстеження фінансових операцій	Можливість контролювати стан своїх податкових операцій у режимі онлайн.	Потребує доступу до інтернету, що може бути обмеженням для деяких користувачів.
Зростання актуальності	Переваги електронного подання стають особливо важливими з поширенням електронних технологій.	Виникає потреба в захисті даних від кіберзагроз, що потребує додаткових витрат на кібербезпеку.

*Створено автором*

У Дії доступні різні сервіси для бізнесу, які стосуються податкових питань:

- Реєстрація ТОВ на основі модельного статуту з можливістю вибору системи оподаткування.
- Автоматична реєстрація ФОП з вибором загальної або спрощеної системи оподаткування.
- Подання онлайн-заяв на закриття ФОП і внесення змін щодо ФОП (наприклад, громадянство, види економічної діяльності, контактна інформація фізичної особи-підприємця).

Україна дотримується суворих стандартів у застосуванні електронних касових апаратів (ЕКА) у підприємницькій діяльності. Усі платники податків зобов'язані використовувати ЕКА відповідно до вимог податкового законодавства, яке регулює цей процес і встановлює необхідні стандарти для



касових апаратів. Основні вимоги та переваги використання електронних касових апаратів у бізнес-сфері України наведені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 - Основні вимоги та переваги використання електронних касових апаратів (ЕКА) у бізнес-сфері України

<b>Вимоги до електронних касових апаратів (ЕКА)</b>	<b>Переваги електронних касових апаратів (ЕКА)</b>
Застосування фіскального реєстратора як обов'язкової складової ЕКА	Зменшення можливості податкового шахрайства та витрат на податки
Зберігання детальної інформації про кожну транзакцію	Збільшення точності обліку та мінімізація помилок
Забезпечення захисту даних і фінансових операцій	Підвищення довіри споживачів через наявність фіскального чека
	Спрощення процесу обліку та звітності перед податковими органами

*Джерело: Створено автором*

Сучасні технології дають змогу автоматизувати обробку податкових даних. Це включає використання систем для аналізу та обробки даних, що дозволяє перевіряти правильність податкової звітності, виявляти порушення податкових норм і контролювати виконання податкових зобов'язань. Автоматизація процесів обробки даних сприяє підвищенню точності та швидкості обробки інформації, що, в свою чергу, покращує податковий нагляд і зменшує ризик ухилення від сплати податків.

В Україні функціонує централізований реєстр платників податків, який містить інформацію про всіх суб'єктів господарювання та фізичних осіб, які здійснюють податкові платежі. Основні цілі та переваги цього реєстру наведені в таблиці 1.4.

Також, сплатити податки та подати декларацію можна іншими способами, наприклад, декларація через податкову, через Приватбанк, спеціальні платформи (Portmone, EasyPay та Ipay.ua).

Таблиця 1.4 - Основні цілі та переваги реєстру платників податків

Цілі та переваги централізованого реєстру	Опис
Прозорість	Забезпечення відкритості даних про платників податків
Запобігання шахрайству	Зменшення ризику фальсифікацій та порушень
Ефективність адміністрування	Полегшення процесу контролю та адміністрування податків
Оптимізація податкових процедур	Спрощення та покращення процесів податкової звітності
Зручність для платників податків	Забезпечення легкого доступу до даних та послуг для бізнесу і фізичних осіб

*Джерело: Створено автором*

Податкова служба використовує програмне забезпечення для проведення перевірок і аудитів платників податків. Електронний аудит включає в себе аналіз фінансової звітності та операцій платників податків за допомогою різних аналітичних інструментів. Це спрощує і пришвидшує процес перевірки, а також зменшує бюрократичні процедури. Автоматизовані системи аналізу допомагають виявляти невідповідності та порушення у податковій звітності. Таким чином, електронний аудит є важливою частиною сучасної податкової системи, з численними перевагами, сприяючи спрощенню та оптимізації процесів контролю за податковими зобов'язаннями та адмініструванням податків і платежів (Мединська, Т. В., Олійник, Н. Р., & Васишин, С. А., 2024).

Цифровізація податкових органів – це процес, який вимагає великих інвестицій, але в перспективі він принесе значні переваги для країни, зокрема економію часу та підвищення ефективності у боротьбі з податковими правопорушеннями. У країнах з високим рівнем тіньової економіки боротьба з ухиленням від сплати податків може привести до суттєвої економії коштів та збільшення податкових надходжень до бюджету. Україна повинна збільшити інвестиції у сучасні цифрові технології, які сприятимуть автоматизації процесів взаємодії платників податків з податковими органами, а також допоможуть у попередженні та протидії податковим порушенням. Хоча в Україні вже застосовуються цифрові технології та електронні сервіси, цього недостатньо для

того, щоб бути конкурентоспроможними на фоні розвинутих країн. Тому Україні потрібно приймати швидкі і обґрунтовані рішення щодо діджиталізації податкових органів (Павлютін, Ю. М., 2024).

У 2023 році податкова служба оприлюднила Дорожню карту «Цифрова трансформація ДПС». На 2023 було заплановано розробку Підсистеми «Автоматичний обмін податковою інформацією» ІКС «Міжнародний автоматичний обмін інформацією» (стандарти СbC/CRS), ІКС електронного аудиту «Е-аудит», ІКС «Автоматизована система роботи з великими масивами даних для проведення аналізу ризиків з трансферного ціноутворення», Електронна система обігу алкогольних напоїв та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах (е-акциз), ІКС «Автоматизована система управління ризиками».

Варто зазначити, що науковці та дослідники враховують статистичні дані, які відображають успішність нововведень у системі обліку та оподаткування в Україні. Наприклад, за інформацією Державної податкової служби України, станом на кінець 2023 року близько 93,6% підприємств подали податкову звітність в електронному форматі (Маліков В., Плекан М., Йолтуховська О., 2024)

За даними Міністерства цифрової трансформації, на початку 2024 року використання електронних рахунків-фактур зросло на 150%. Ці рахунки-фактури були запроваджені в Україні у 2020 році, що дозволило скоротити витрати на адміністрування ПДВ на 20%. Також, за інформацією ДПС, автоматизація процесів нарахування та сплати податків на початку 2023 року зменшила кількість податкових перевірок на 37,2%, а помилки при розрахунку податків знизилися на 29,1%. Крім того, Державна податкова служба України зазначає, що важливим інструментом для підприємців є електронний кабінет платника податків, користування яким до кінця 2023 року зросло на 57,7% (Statista., 2024, Скрипник, С., 2024). Основні показники наведені на рисунку 2.1.



Рисунок 1.3 – Показники ефективності нововведень у системі адміністрування податків в 2023-2024 році

*Джерело: Створено автором*

## Розділ 2. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

### 2.1. Іноземний досвід діджиталізації податкової системи

У відповідь на загальний процес цифровізації економік, багато податкових адміністрацій почали впроваджувати нові цифрові технології для підтримки дотримання податкового законодавства та зменшення навантаження на платників податків. Хоча існують міжнародні дослідження щодо управління податковими доходами, такі як Міжнародне опитування з управління доходами (ISORA), вони часто не деталізують процеси та ініціативи цифрової трансформації, які впроваджуються податковими органами.

Сучасні тенденції в розвитку облікових систем зосереджені на повній автоматизації та цифровізації процесів. Використання високоякісного та спеціалізованого програмного забезпечення для обліку та звітності сприяє створенню ефективної системи для управління фінансовою діяльністю.

У багатьох країнах світу перехід до цифрових технологій у податковому менеджменті вже значно просунувся. Розвиток базується на впровадженні електронного обміну документами, електронних облікових транзакцій, електронного аудиту та електронної оцінки. Основною концепцією діджиталізації податкового адміністрування стала концепція Tax Administration 3.0.

Прогрес у цій сфері можна оцінити за кількома ключовими аспектами:

- Подання податкової звітності в електронному форматі – процес, коли підприємства подають податкові декларації в цифровому вигляді, що спрощує взаємодію з податковими органами.
- Електронний облік – система, за якою компанії зобов'язані надавати цифрові результати, зокрема рахунки, часто в режимі реального часу.

- Електронне зіставлення даних – процес, коли уряди порівнюють податкові дані з інформацією, отриманою від покупців і продавців, для виявлення можливих розбіжностей.

- Електронні перевірки – цифрові податкові аудити, що передбачають чітко визначені часові рамки для надання відповідей підприємствами.

- Електронна оцінка – система, за якою податкові органи можуть відхиляти податкові звіти на підставі автоматичного аналізу.

Серед успішних прикладів електронного податкового адміністрування в країнах ЄС можна виділити Національну систему електронних розрахунків (KSeF) у Польщі, запроваджену з 1 січня 2022 року. Ця платформа дозволяє платникам податків обмінюватися рахунками-фактурами в електронному вигляді, а також видавати, надсилати, отримувати й зберігати структуровані електронні документи. Основною метою KSeF є підвищення швидкості обміну даними між контрагентами та прискорення взаєморозрахунків, що також може стати корисним прикладом для вдосконалення електронного адміністрування в Україні (Замасло, О. Т., & Зарівна, А. В., 2024).

Корея активно вдосконалює процес сплати податку на прибуток за допомогою цифрових технологій, надаючи платникам податків зручні сервіси для подачі декларацій. З 2006 року Корейська Національна податкова служба (NTS) розпочала цифровий збір документів, таких як страхові премії та медичні витрати, дозволяючи платникам податків надавати їх у електронному форматі. Це звільнило платників від необхідності збирати документи вручну, оскільки вони могли отримати необхідні дані через систему та передати їх своїм податковим агентам (OECD, 2024).

З 2022 року NTS запустила сервіс, що дозволяє надавати податковим агентам розрахункові дані на кінець року для зручності утримання податку на прибуток. Це значно спрощує процес для роботодавців і дозволяє платникам податків завершити звітність без зайвих зусиль, перевіряючи результат вирахованих доходів та податкових кредитів. Завдяки таким ініціативам

корейська податкова система поступово переходить до більш інтегрованого і автоматизованого управління податками, наближаючи її до концепції "Податкового адміністрування 3.0".

Податкова адміністрація Чилі (Servicio de Impuestos Internos, SII) реалізувала довгострокову стратегію з метою покращення дотримання податку на додану вартість (ПДВ), оскільки це основний податок на споживання в країні. Першим кроком стало впровадження електронного виставлення рахунків у транзакціях B2B у 2003 році для великих платників податків, а також створення електронної книги покупок і продажів.

У 2007 році SII, спільно з асоціаціями малих і середніх підприємств (Міруте) та Міжамериканським банком розвитку, розпочала проєкт створення безкоштовного порталу електронних рахунків для Міруте. Це дозволило малим підприємствам також користуватися перевагами електронного виставлення рахунків. Протягом наступних років також було впроваджено електронний формат для інших податкових документів ПДВ, таких як кредитні та дебетові ноти, а також експортні рахунки.

Ключовим моментом стало введення обов'язковості електронного виставлення рахунків у 2014 році, коли закон визначив три роки для поступового впровадження цієї вимоги для всіх платників податків. Цей процес сприяв тому, що до 2020 року всі платники податків почали виставляти електронні рахунки. З серпня 2017 року платники податків отримували попередньо заповнені форми для реєстрації своїх покупок та продажів, що полегшило процес подання декларацій з ПДВ.

З січня 2021 року стало обов'язковим видавати електронні квитанції про продаж і послуги у транзакціях B2C. Це значно покращило дотримання ПДВ, дозволивши SII автоматизувати підготовку декларацій. Як результат, до грудня 2017 року 84% ПДВ було сплачено через попередньо заповнені форми, а до грудня 2018 року цей показник зріс до 91%.

Ці зусилля значно покращили ефективність адміністрування ПДВ у Чилі, зменшивши навантаження на платників податків та сприяючи збільшенню збору податків.

Велика Британія також зробила значні кроки у вдосконаленні своєї системи оподаткування "Pay As You Earn" (PAYE). Щороку близько 18 мільйонів нових працівників починають працювати, і багато з них стикаються з проблемою неправильного податкового коду. HMRC (Управління доходів і митниці) вдосконалило систему автоматичного коригування податкових кодів, що дозволяє працівникам отримувати правильні податкові відрахування без необхідності додаткового контакту з органами.

Завдяки нововведенням, коли система виявляє помилку в податковому коді, вона автоматично генерує новий код, якщо є достатньо даних. Це значно прискорює процес виплати податку. Крім того, HMRC використовує електронні листи та SMS-повідомлення для інформування клієнтів про зміни, що зменшує кількість запитів до органів, а також підвищує довіру до системи.

Ці цифрові нововведення сприяють спрощенню адміністрування податків і зменшують адміністративні витрати як для працівників, так і для роботодавців.

Іспанія запровадила нові заходи для полегшення сплати податків для громадян, які перебувають за кордоном. Іспанська податкова служба (AEAT) дозволила платникам податків використовувати прямий дебет із банківських рахунків, які знаходяться в будь-якій країні, що входить до Єдиної зони платежів у євро (SEPA). Це означає, що, перебуваючи за межами Іспанії, платники податків більше не повинні відкривати спеціальний банківський рахунок в Іспанії для сплати податків — вони можуть сплачувати їх безпосередньо зі свого рахунку в будь-якій країні SEPA.

Ця зміна спрощує процес для іспанців, які тимчасово чи постійно проживають в інших країнах Європи, зменшуючи адміністративні обмеження та забезпечуючи зручнішу систему для виконання податкових зобов'язань (Agencia Tributaria, 2024).



Досвід вище наведених країн та інші приклади іноземного досвіду діджиталізації податкового адміністрування наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Іноземний досвід діджиталізації податкового адміністрування

<b>Країна</b>	<b>Цифрова податкова ініціатива</b>	<b>Основні функції</b>	<b>Результат</b>
<b>Південна Корея</b>	Цифрове подання податкових документів та автоматичне коригування податкових кодів	Автоматизоване подання документів, коригування податкових кодів за допомогою цифрових технологій.	Зменшення кількості помилок і прискорення коригувань.
<b>Чилі</b>	Електронне виставлення рахунків, платформа для цифрових представників	Виставлення електронних рахунків і запуск платформи для цифрових представників для покращення процесів подачі податкових документів.	Підвищення прозорості та зручності в податкових процедурах.
<b>Велика Британія</b>	Автоматичні коригування податкових кодів через систему PAYE	Система автоматичних коригувань для коректного обчислення податків, сповіщення через SMS та email.	Прискорення податкових коригувань і зменшення звернень до податкової.
<b>Іспанія</b>	Система самовиправлення помилок у деклараціях	Платники податків можуть самостійно виправити помилки в деклараціях через доповнені податкові декларації.	Підвищення рівня виконання податкових зобов'язань та зменшення витрат.
<b>Бразилія</b>	Проект національного ідентифікаційного документа (CIN)	Національний ідентифікаційний номер (CIN) в електронному форматі для покращення безпеки та централізації ідентифікації користувачів.	Покращення безпеки та зручності користувачів.
<b>Індія</b>	Електронна перевірка податкових декларацій через цифрові підписи та OTP	Верифікація декларацій через цифрові підписи та одноразові паролі (OTP).	Скорочення часу на обробку декларацій і покращення точності.
<b>Нідерланди</b>	Спрощена електронна декларація для платників з простою	Спрощена декларація для платників з простими фінансовими ситуаціями.	Зменшення навантаження на платників податків, зокрема для 86,5% користувачів.

	фіскальною ситуацією		
<b>Канада</b>	Реформа для подання податкової декларації з УНТ через Digital Access Code	Зручний спосіб подання податкових декларацій для нерезидентів через цифровий доступний код.	Спрощення процесу подання декларацій для 30 000 платників у 2023 році.
<b>Австралія</b>	Підготовка даних для Activity Statement через PAYGW, автоматичне заповнення декларацій	Автоматичне заповнення декларацій і підготовка Activity Statement через систему PAYGW для роботодавців.	Спрощення податкового звітування та скорочення затримок.
<b>Угорщина</b>	Впровадження системи e-VAT для автоматичного заповнення декларацій	Автоматичне заповнення податкових декларацій з даними про транзакції для малого і великого бізнесу.	Зниження кількості помилок у деклараціях та спрощення для бізнесу.

*Джерело: Створено автором на основі OECD (2024)*

Ці цифрові ініціативи демонструють використання передових технологій для спрощення податкових процесів, зменшення адміністративних витрат, підвищення точності та прозорості в податкових процедурах по всьому світу.

## 2.2. Діджиталізація адміністрування податків в Україні

За даними ДПС України, у 2022 році платники податків подали 550 075 836 документів в електронному вигляді, що на 13% більше, ніж у попередньому році. Особливо слід зазначити, що у 2020 році кількість електронних документів зросла майже на 34% у порівнянні з роком 2019 року, що, безумовно, пов'язано з впливом пандемії COVID-19. Податкова звітність збільшується до загального обсягу електронного документообігу. Хоча кількість суб'єктів господарювання, які почали подавати електронну звітність, зросла, темпи цього зростання були менш значними: 3% у 2021 році та 7% у 2022 році порівняно з попередніми роками.

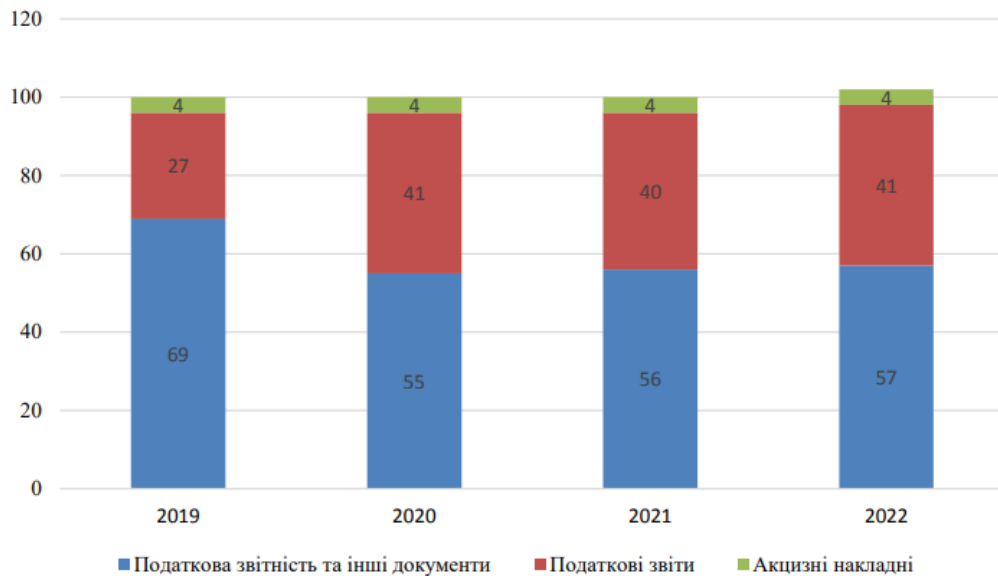


Рисунок 2.1. Структура та динаміка електронного документообігу у податковій сфері України

Джерело: Альохіна О.С., Тучак Т.В. (2024)

У зв'язку з цим зростає потреба у впровадженні та вдосконаленні електронних сервісів для платників податків. В Україні онлайн-система декларування вже переведена в цифровий формат, що дозволяє замінити паперові декларації та пропонує додаткові функції, такі як автоматичний розрахунок і заповнення особистих даних. Впровадження технології попереднього подання та використання інтерактивної онлайн-системи є обґрунтованим, оскільки це надає можливість заповнювати звітність, отримувати консультації для платників податків, а також подавати звітність і сплачувати дані в режимі онлайн.

Додаток «Моя Податкова» від Державної податкової служби, запущений у вересні 2023 року, надає можливість користуватися електронними податковими послугами прямо з мобільного телефону. Вже в перший день його використали 7 тисяч українців. У додатку можна дізнатися про свої об'єкти оподаткування, перевірити стан розрахунків із бюджетом, отримати нагадування про необхідність сплати податків, подати декларацію про доходи, зробити запит

щодо отриманих доходів та отримувати інші важливі повідомлення. Деякі послуги доступні без ідентифікації, але для використання інших потрібно підтвердити особу за допомогою файлового або хмарного кваліфікованого електронного підпису (КЕП).

Сервіс «Пульс» дає можливість громадянам подавати електронні звернення до Державної податкової служби України. Його запустили для боротьби з корупцією, незаконною діяльністю та покращення роботи ДПС, зробивши процеси більш ефективними. Окрім питань, пов'язаних із корупцією та оподаткуванням, через «Пульс» можна також повідомляти про неправомірні дії працівників митниці під час контролю та оформлення товарів і транспортних засобів на митниці. За період з січня по жовтень 2023 року надійшло 3 723 звернення, що на 1 400 більше, ніж за цей же період у 2022 році. Статистика скарг по тематиках за 2021–2023 роки представлена на рисунку 2.2.

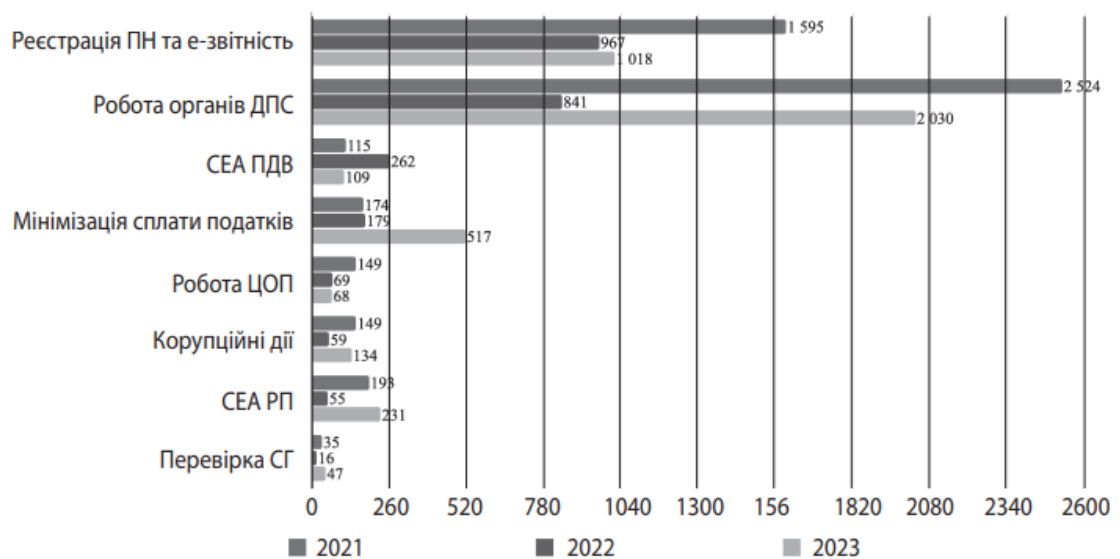


Рисунок 2.2 - Статистика скарг, поданих через сервіс «Пульс» у 2021–2023 рр.

*Джерело: Замасло, О. Т., & Зарівна, А. В. (2024)*

В Україні працює електронний сервіс «InfoTAX», який функціонує як чат-бот і забезпечує ідентифікованих користувачів актуальною інформацією. Через

цей сервіс можна дізнатися про стан виплат із бюджету, дані щодо реєстрації та обліку, результати обробки документів, а також терміни подання звітності та сплати податків.

Проблеми цифровізації та глобалізації адміністрування податків в Україні наведені на рисунку 2.3.



Рисунок 2.3 - Проблеми та виклики цифровізації в адмініструванні податків в Україні

*Джерело: Ізмайлов, Я. О., Єгорова, І. Г., & Барницький, Р. О. (2024)*

### 2.3. Цифровізація податкової системи та податкове регулювання як інструмент боротьби з тіньовою економікою

Тіньова економіка охоплює економічні взаємовідносини між суб'єктами господарювання, що виникають під час діяльності, яка не заборонена законом, але проводиться з порушеннями податкового або трудового законодавства, а також заборонену законом діяльність, спрямовану на отримання прибутку.

Проблеми в розвитку нормативної бази для протидії ухиленню від оподаткування та легалізації (відмиванню) доходів, отриманих незаконним шляхом, вирішуються шляхом фінансової прозорості та запровадження фінансового моніторингу, який базується на цифрових та інших інформаційно-комунікаційних технологіях.

Згідно з даними Мінекономіки, з 2014 року в Україні відбувся значний процес детінізації: рівень тіньової економіки знизився з 43% ВВП у 2014 році до 32% у 2021 році, перед початком війни, з рекордним мінімумом у 28% у 2019 році. Однак під час пандемії рівень тіньової економіки зріс на 4%. Це свідчить про закономірне зростання тіньового сектору під час кризових ситуацій, таких як економічні кризи, пандемії або війни. Такі зовнішні шоки змушують економіку адаптуватися для збереження стабільності та виживання (рис. 2.4).

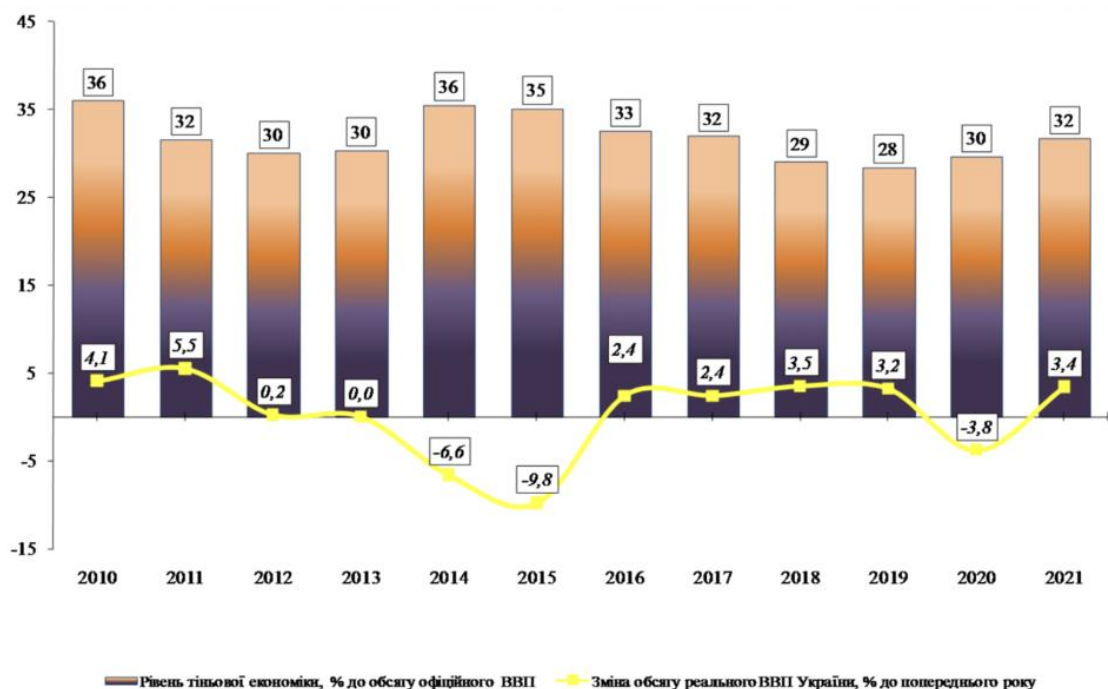


Рисунок 2.4 – Показники рівня тіньової економіки в Україні 2010-2021 рр.

Джерело: Аналітична записка (2022)

Тіньова економіка має значний негативний вплив на податкову та бюджетну сфери. Коли тіньові підприємці ухиляються від сплати податків, це призводить

до зменшення надходжень до державного бюджету, що ускладнює фінансування важливих програм у сферах соціальної підтримки, інвестицій, оборони та правоохоронних органів. Це створює загрозу для соціальної стабільності та гальмує розвиток суспільства. Тіньова економіка та податковий аспект економічної безпеки держави знаходяться в оберненій залежності: чим більший тіньовий сектор, тим менше товарів і послуг оподатковується, що знижує рівень податкової безпеки країни (Khmyz, M., Petkov, S., Mylyanyk, Z., Mazur, Y., Koziar, R., Hudyma, V., & Prots, I., 2023).

Цифрова трансформація розглядається як новий етап у державному управлінні економікою, який змінює взаємодію між державними структурами та між державою і суспільством за допомогою цифрових технологій. Це явище набуває значення в контексті українського законодавства та нормативних актів Європейського Союзу.

Впровадження сучасних інформаційних технологій у податкову систему має потенціал забезпечити низку важливих переваг. Це включає ефективне збирання, обробку та аналіз податкової інформації, що дозволяє здійснювати глибокий і детальний аналіз даних платників податків. Інформаційні технології також сприятимуть вдосконаленню механізму побудови податкової звітності, роблячи її більш точною та зрозумілою. Зокрема, це включає електронну взаємодію між органами державного фінансового контролю та платниками податків, що дозволить підвищити якість обслуговування. Крім того, такі технології сприятимуть підвищенню ефективності адміністрування податків, скороченню часу, необхідного для проведення податкових перевірок, та полегшить виявлення порушень при нарахуванні податків. Вони також допоможуть запобігти шахрайству при обчисленні податків і зменшити витрати на утримання національних установ фінансового контролю (Цюцяк А., Цюцяк І., Цюцяк В. , 2023)

Таблиця 2.2 ілюструє двосторонній вплив тінізації податків на економіку, де тіньовий сектор може виступати як тимчасова стратегія в умовах кризи, але

його довгострокові наслідки для фінансів держави та стабільності соціальних програм можуть бути дуже руйнівними.

Таблиця 2.2 - Позитивні та негативні наслідки тінізації податків

Позитивні наслідки тінізації податків	Негативні наслідки тінізації податків
Існування тіньового сектору може діяти як «соціальний амортизатор» під час кризових ситуацій, забезпечуючи неформальну зайнятість та можливість отримання додаткового доходу.	Нестабільність і складність прогнозування надходжень, що унеможливає повне виконання запланованих видатків бюджету.
Тіньовий сектор може підтримувати купівельну спроможність населення, забезпечуючи доступ до доходів у складні економічні періоди.	Падіння національних інвестицій через зниження економічної стабільності та довіри до офіційної економіки.
	Скорочення соціальних програм через зменшення надходжень до бюджету.
	Зростання проблем у пенсійному секторі через недоотримані податкові надходження.
	Затримка та накопичення боргів із виплати заробітної плати в секторі домогосподарств.

*Джерело: створено автором на основі: Проць, І., Петков, С., Хмиз, М. Я., Козьор, Р., Гудима, В., Явний, О., & Чорній, Б. (2023)*

Отже, можна зробити висновок, що зменшення розміру тіньового сектора може сприяти значному покращенню економічної ситуації в країні, дозволивши залучити капітал з неформальної економіки для розвитку інфраструктури та збільшення частки легальної економічної діяльності в різних сферах.

#### 2.4. Використання штучного інтелекту та блокчейну в податкових органах

Використання штучного інтелекту (ШІ) і автоматизованих систем дозволяє податковим органам автоматизувати багато рутинних завдань, таких як перевірка податкової звітності, виявлення порушень і моніторинг платників податків. ШІ також допомагає прогнозувати податкові надходження та оптимізувати стратегії оподаткування.



Основні інструменти, в яких можна використовувати ШІ наведені в таблиці 2.2

Таблиця 2.2 - Основні інструменти податкового адміністрування, в яких можна використовувати ШІ

Інструмент	Опис
Автоматизована перевірка податкової звітності	ШІ використовується для автоматизованої перевірки звітності, виявлення помилок і аномалій, що підвищує точність та якість звітності.
Виявлення податкових порушень	Системи ШІ аналізують великі обсяги фінансових даних для виявлення ознак податкових порушень або ухилення, що дозволяє своєчасно реагувати і вживати заходів.
Самообслуговування для платників податків	ШІ використовується для створення систем самообслуговування, що надають платникам податків інформацію та відповіді на запитання щодо податкових обов'язків.
Автоматизація податкової аналітики	ШІ підвищує ефективність аналітичних процесів, дозволяючи аналізувати великі обсяги даних для прийняття обґрунтованих рішень податковими органами.
Оптимізація податкових стратегій	ШІ аналізує різні податкові стратегії та пропонує рекомендації для оптимізації податкових обов'язків бізнесів і фізичних осіб.

*Джерело: створено автором*

Штучний інтелект є інструментом, який може обробляти дані з різних джерел і приймати рішення без чітких команд (Milner and Berg, 2017). Цифровізація та штучний інтелект поступово трансформують весь процес податкового адміністрування. Зараз штучний інтелект допомагає податковим аудиторам виявляти помилки, класифікувати рахунки за характеристиками осіб та компаній, порівнювати податкові закони різних юрисдикцій одним кліком і допомагати особам та корпораціям вибирати правильні закони для подання податкових декларацій (Huang, 2018).

Додатково, Deloitte США розробила інструмент машинного навчання, який може витягувати положення з контрактів, використовуючи природну обробку мови та інструменти машинного навчання (Deloitte, 2019). Це допомагає зменшити упередженість та шахрайство в податковому адмініструванні. Оскільки податкове шахрайство є однією з найсерйозніших проблем, з якими

стикаються багато країн, і щорічно призводить до мільярдних збитків, податкові органи цих країн постійно намагаються виявляти його (Pérez López, Delgado Rodríguez, and de Lucas Santos, 2019). Іспанія є однією з розвинутих країн, найбільше уражених податковим шахрайством, що перевищує 20% від її валового внутрішнього продукту (Herwartz, Sardà, and Theilen, 2016). Оскільки податки є важливими для економіки країни, виявлення податкового шахрайства є важливою метою податкових органів (Pérez López, Delgado Rodríguez, and de Lucas Santos, 2019).

Але наряду з перевагами запровадження ШІ в роботу податкових органів є і недоліки. Основні з них перераховані в табл. 2.3.

Таблиця 2.3. – Основні виклики використання AI в податковому адмініструванні

№	Виклик	Опис
1	Розрив у навичках та кваліфікації	Потрібні фахівці з досвідом у податковому праві та програмуванні для налаштування ШІ, що може бути складно в умовах недостатньої кваліфікації працівників.
2	Високі витрати на впровадження	Висока вартість впровадження ШІ, особливо для країн з обмеженими ресурсами, що може обмежити їхні можливості для використання цієї технології.
3	Проблеми з якістю даних	ШІ потребує високоякісних даних для прийняття правильних рішень. Ненадійні або неповні дані можуть призвести до помилок у роботі системи.
4	Часті зміни в податковому законодавстві	ШІ потребує регулярних оновлень для відображення змін у податковому законодавстві, але не здатен здійснювати ці оновлення автоматично.
5	Недостатня підготовка і навчання	Брак знань та кваліфікації у податкових фахівців з машинного навчання та ШІ, що може призвести до труднощів у використанні цих технологій.
6	Спротив до змін	Боязнь втрати робочих місць або зменшення ролі через автоматизацію може спричинити опір з боку податкових фахівців і клієнтів, що затримує впровадження технологій.

*Джерело: Створено автором на основі Hendriyetty, N., Evans, C., Kim, C. J., & Taghizadeh-Hesary, F. (2023).*

Технологія блокчейн (або ланцюжок блоків) може відігравати важливу роль у сферах реєстрації прав власності та фінансової звітності, а також у багатьох інших галузях. Блокчейн має значний вплив на податкове адміністрування

завдяки інноваційним інструментам, які сприяють автоматизації, безпеці та прозорості у сфері податків. Основні інструменти наведені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4. – Інструменти для податкових органів, де може використовувати блокчейн

Інструмент	Опис
Реєстрація прав власності	Технологія блокчейн дозволяє створювати децентралізовані реєстри прав власності, що запобігає шахрайству та незаконним операціям з нерухомістю. Інформація в ланцюжку блоків надійна і не змінюється без належної авторизації.
Фінансова звітність	Використання блокчейну для збереження фінансової інформації у безпечній формі забезпечує надійність даних та допомагає уникати маніпуляцій і фальсифікацій у звітності.
Смарт-контракти	Блокчейн підтримує смарт-контракти, які автоматично виконують угоди при виконанні певних умов. Це корисно для автоматизації операцій, зокрема для оплати податків та управління власністю.
Прозорість та доступність даних	Децентралізована система блокчейну забезпечує доступність даних для всіх учасників мережі, сприяючи прозорості, виявленню нечесних дій та підвищенню довіри.
Боротьба з корупцією	Блокчейн допомагає ліквідувати корупцію та незаконні фінансові операції, оскільки всі транзакції фіксуються і є відкритими для перевірки.

*Джерело: Створено автором на основі Роева, О. С., Цікало, Є. І., & Яцко, М. В. (2024), Primavera De Filippi, Aaron Wright (2018)*

Важливим елементом блокчейну є механізм консенсусу, який забезпечує, щоб усі учасники мережі (вузли) дійшли згоди щодо єдиної версії достовірного ланцюжка блоків, навіть за відсутності центрального адміністративного органу. Цей процес автоматично закладено в систему блокчейну, що дозволяє постійно перевіряти та синхронізувати дані між усіма учасниками без необхідності взаємної довіри чи витрат на посередників. Для податкового сектору особливо підходить алгоритм консенсусу Proof of Authority (PoA). Блокчейн функціонує як децентралізована база даних, яка не належить окремим компаніям, не контролюється третіми сторонами, підтверджує записи через консенсус, що практично виключає можливість змін чи видалення транзакцій. Це робить

блокчейн ідеальним для сфер, де важлива прозорість і надійність даних, таких як бухгалтерія, публічне право, фінанси, логістика та податкове адміністрування.

Процес використання блокчейн-технології для перевірки податкових декларацій може включати кроки, що наведені на рисунку 2.1.



Рисунок 2.5 - Механізм використання технології блокчейн для перевірки декларацій

Джерело: Створено автором на основі Poliak-Sverhun, M. (2024), Токарева К. О., Березовський Д. О., 2023, Kolisnyk, A. (2023)

### **РОЗДІЛ 3. ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ ЧЕРЕЗ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЮ НА ПРИКЛАДІ ГУ ДПС У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

#### **3.1. Характеристика та основні показники роботи управління**

Головне управління Державної податкової служби (ДПС) у Сумській області є регіональним підрозділом ДПС, який діє під її керівництвом. Основною його функцією є реалізація завдань та повноважень ДПС на території Сумської області, зокрема забезпечення виконання податкового законодавства, адміністрування податків і зборів, а також здійснення контролю за їх справлянням.

Управління економічного аналізу (далі — управління) є підрозділом Головного управління Державної податкової служби у Сумській області (далі — ГУ), яке підпорядковується безпосередньо начальнику або заступнику начальника ГУ. Вся діяльність управління здійснюється на основі чинного законодавства, зокрема Конституції України, законів, міжнародних договорів, постанов Верховної Ради, актів Президента та Кабінету Міністрів України, а також нормативно-правових актів Міністерства фінансів та інших документів, що регулюють функціонування податкової системи. Управління працює відповідно до квартальних планів роботи, що підписуються начальником управління.

До складу управління входять структурні підрозділи відповідно до організаційної структури ГУ, затвердженої відповідним наказом (рис. 3.1).



Рисунок 3.1 – Структура Головного управління Державної податкової служби (ДПС) у Сумській області

*Джерело: створено автором*

Основними завданнями управління економічного аналізу є:

- координація роботи структурних підрозділів для забезпечення виконання бюджетного процесу за доходами та платежами, які адмініструє ДПС;
- прогнозування очікуваних надходжень до бюджету та інших державних фондів, що адмініструються ДПС, з урахуванням економічних тенденцій;
- ведення реєстру великих платників податків, а також систематизація і моніторинг податкових наслідків для учасників кластерних груп;
- облік податків, зборів, платежів та єдиного внеску, а також контроль за їх звітними показниками;
- супроводження процесу сплати податкових зобов'язань та/або податкового боргу за допомогою єдиного рахунку;
- складання звітів і інформування місцевих органів влади про стан розрахунків платників з бюджетом і сплату єдиного внеску;

- підготовка аналітичних матеріалів щодо стану надходження доходів і зборів, які адмініструються ДПС.

### 3.2. Основні показники роботи управління

Розглянемо виконання планових показників ГУ ДПС у Сумській області за період 2020-2023 роки та січень-березень 2024 року. У 2020 році збір до Зведеного бюджету за період січень-грудень склав 24 036,6 млн гривень. Це на 9 640,4 млн гривень більше, ніж у 2019 році, що становить приріст на 67,0%. Збір до Державного бюджету за цей же період склав 17 313,6 млн гривень.

У 2020 році збір до загального фонду Державного бюджету за період січень-грудень склав 7 262,8 млн гривень, що на 764,0 млн гривень або на 9,5% менше, ніж у 2019 році.

Збір до спеціального фонду Державного бюджету за цей же період склав 10 050,8 млн гривень, що є значним зростанням на 10 020,5 млн гривень порівняно з 2019 роком. Це зростання було зумовлене змінами в законодавстві, зокрема ухваленням Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» від 17.11.2020 №1006-ІХ та Постанови Кабінету Міністрів України від 03.12.2020 №1195.

До місцевих бюджетів у 2020 році надійшло 6 723,0 млн гривень, що на 383,9 млн гривень або на 6,1% більше, ніж у 2019 році.

Збір до Зведеного бюджету у 2021 році за період січень-грудень склав 17 185,9 млн гривень, з яких 9 240,6 млн гривень надійшло до Державного бюджету України.

У січні-грудні 2021 року до загального фонду Державного бюджету надійшло 9 167,0 млн гривень, що на 2 412,4 млн гривень або на 35,7% більше, ніж у 2020 році.

Збір до спеціального фонду Державного бюджету склав 73,5 млн гривень, що є значним зменшенням на 9 972,6 млн гривень порівняно з 2020 роком. Це

зниження було зумовлене разовим внеском одного з бюджетоформуєчих платників області, який сплатив податковий борг у розмірі 10 010,9 млн гривень відповідно до змін у законодавстві (Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» від 17.11.2020 №1006-ІХ, Постанова Кабінету Міністрів України від 03.12.2020 №1195).

До місцевих бюджетів у 2021 році надійшло 7 945,3 млн гривень, що на 1 222,2 млн гривень або на 18,2% більше, ніж у 2020 році, враховуючи сплату податку на прибуток великими платниками податків області. Основні показники діяльності управління наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Виконання планових показників ГУ ДПС у Сумській області за 2020-2023 роки

Показник	2020 рік	2021 рік	Зміна до 2019 року (%)	Зміна до 2020 року (%)
Зведений бюджет	24 036,6 млн. грн.	17 185,9 . грн.	+67,0%	-28,5%
Державний бюджет	17 313,6 млн. грн.	9 240,6 млн. грн.	-	-46,6%
Загальний фонд Держ. бюджету	7 262,8 млн. грн.	9 167,0 млн. грн.	-9,5%	+35,7%
Спеціальний фонд Держ. бюджету	10 050,8 млн. грн.	73,5 млн. грн.	+10 020,5 млн. грн.	-99,3%
Місцеві бюджети	6 723,0 млн. грн.	7 945,3 млн. грн.	+6,1%	+18,2%

*Джерело: створено автором*

У 2021 році було вжито низку заходів щодо збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів. Зокрема, завдяки контрольно-перевірочній роботі додатково мобілізовано 30,2 млн грн до Зведеного бюджету. Впродовж року було погашено податковий борг на суму 117,4 млн грн, зокрема через стягнення безготівкових коштів (11,6 млн грн), реалізацію заставного майна (1 млн грн), сплату розстрочених сум (19,2 млн грн), погашення боргу банкрутів (2,4 млн грн), стягнення органами ДВС (8,1 млн грн) і самостійне погашення боргу платниками податків (75,1 млн грн).



З початком війни в 2022 році економіка України зазнала значних втрат, що відобразилося на бюджетних надходженнях. Проте, завдяки мобілізації зусиль, за 2022 рік до Зведеного бюджету було зібрано 19 979,2 млн грн, що на 16,7% більше порівняно з попереднім роком. Зокрема, до Державного бюджету надійшло 10 501,5 млн грн (приріст 13,6%), а до місцевих бюджетів — 9 477,7 млн грн (приріст 20,3%).

У 2023 році, незважаючи на труднощі, зібрано 22 063,0 млн грн до Зведеного бюджету, що на 10,4% більше порівняно з 2022 роком. До Державного бюджету надійшло 12 139,7 млн грн (приріст 15,6%), а до місцевих — 9 923,4 млн грн (приріст 4,7%).

За перші три місяці 2024 року зібрано 5 388,3 млн грн до Зведеного бюджету, що на 0,4% менше, ніж за аналогічний період 2023 року. Проте, до Державного бюджету надійшло 3 426,3 млн грн (приріст 12,8%), а до місцевих бюджетів — 1 962,0 млн грн, що на 17,3% менше в порівнянні з першим кварталом 2023 року (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 - Виконання планових показників ГУ ДПС у Сумській області за 2023 рік та січень-березень 2024 року

Показник	2023 рік	Зміна до 2022 року (%)	Січень-березень 2024 рік	Зміна до січня-березня 2023 року (%)
Зведений бюджет	22 063,0 млн. грн.	+10,4%	5 388,3 млн. грн.	-0,4%
Державний бюджет	12 139,7 млн. грн.	+15,6%	3 426,3 млн. грн.	+12,8%
Місцеві бюджети	9 923,4 млн. грн.	+4,7%	1 962,0 млн. грн.	-17,3%

*Джерело: створено автором*

Основні напрямки розвитку цифровізації та глобалізації в податковому адмініструванні включають:

- Удосконалення законодавства: Розвиток національного законодавства та впровадження міжнародних норм для цифровізації та глобалізації податкових відносин. Це включає прийняття нових стандартів, які відповідають глобальним тенденціям і забезпечують ефективність та прозорість податкових процесів.

- Інтеграція міжнародних стандартів цифрових технологій: Забезпечення інтеграції міжнародних стандартів у цифрові технології для податкового адміністрування. Це також включає заходи з безпеки, зокрема захист особистих даних громадян від несанкціонованого доступу.

- Боротьба з корупцією: Протидія корупції на всіх рівнях влади через реформи судової системи, які сприятимуть захисту прав громадян і підвищенню довіри платників податків до державних органів.

- Розробка стратегії цифровізації: Створення зрозумілої стратегії цифровізації податкового адміністрування, яка буде гармонізована з міжнародними тенденціями і відповідає вимогам розвитку глобальної економіки.

- Зниження податкового навантаження: Поступове зниження податкового навантаження через розробку системи комп'ютеризованого та незалежного податкового контролю, що дозволяє зменшити адміністративні витрати для бізнесу та держави.

- Формування довіри та співпраця з міжнародними організаціями: Підвищення довіри серед громадян та бізнесу через активну співпрацю з міжнародними організаціями, а також розвиток податкової культури.

- Підвищення податкової та цифрової культури: Розвиток податкової та цифрової культури серед громадян, особливо дітей, через освітні програми та популяризацію значення цифрових технологій в повсякденному житті.

- Реформа Державної податкової служби: Реалізація чіткої та зваженої реформи ДПС і інших контролюючих органів для покращення податкової системи України, підвищення ефективності податкових надходжень та забезпечення фінансової стабільності.

- Створення податкових стимулів для бізнесу: Формування та впровадження податкових стимулів для активізації бізнес-діяльності, створення сприятливих умов для розвитку підприємництва та інвестицій.

- Антикорупційні заходи: Проведення постійних антикорупційних заходів для забезпечення прозорості роботи ДПС і запобігання зловживанням у податковому адмініструванні.

- Професійний розвиток працівників: Забезпечення постійного навчання та професійного розвитку співробітників ДПС для покращення їх компетенцій та підвищення якості роботи.

- Цифровізація відносин між державою та громадянами: Створення умов для цифровізації відносин між державою та громадянами, включаючи електронні платформи для подачі податкових декларацій, сплати податків та отримання послуг в онлайн-режимі.

### 3.3. Діджиталізація при обліку податкових платежів

У 1992 році в управлінні запровадили систему автоматизованого обліку "АРМ Держдоходи". У 2000 році її замінили на більш ефективний програмний комплекс АІС "Облік податків і платежів", який дозволив автоматизувати більшість операцій, таких як облік, контроль, підготовка довідкової інформації та складання звітності. У 2013 році з'явився новий модуль інформаційно-комунікаційної системи ДПС «Податковий блок», створений для обліку податкових надходжень за територіальними громадами.

Впровадження цього модуля забезпечило:

- прозорість у веденні обліку податкових надходжень;
- автоматизацію процесів відповідно до законодавчих вимог;
- швидкий і зручний доступ до інформації про податкові надходження для органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

У податковій системі постійно вдосконалюються процедури обліку, оновлюються алгоритми, що потребує доопрацювання та змін у програмному забезпеченні.

Як приклад, кількість облікових операцій значно зросла: з 15 у 1991 році до 11 тисяч у 2024 році.

Однак, однією з поширених проблем є нез'ясовані платежі. За результатами опитування платників податків було виявлено низку недоліків. Для аналізу частоти виникнення таких ситуацій респондентам було поставлено запитання: "Як часто у вас виникали нез'ясовані платежі?" Результати опитування представлені на рисунку 3.2.



Рисунок 3.2 - Частота виникнення нез'ясованих платежів серед респондентів

*Джерело: створено автором*

Основними причинами зарахування коштів на спеціальний код «Платежі до з'ясування» є:

- Недотримання банками вимог щодо заповнення платіжних документів. Це стосується наказу Міністерства фінансів України від 22.03.2023 № 148, який регулює порядок заповнення документів для переказу податків, зборів та інших платежів. Основні помилки включають:

- відсутність коду клієнта за ЄДРПОУ, реєстраційного номера облікової картки платника податків або серії та номера паспорта;

- неправильне зазначення кодів платників.

- Оплата податків і зборів третіми особами. Наприклад, оплата здійснюється:

1. чоловіком за дружину;
2. матір'ю за сина;
3. найманим працівником за фізичну особу-підприємця або юридичну особу.

- Відсутність або несвоєчасне подання документів для реєстрації платником окремих податків. У разі виявлення таких платежів працівники управління електронних сервісів проводять роз'яснювальну роботу з платниками податків у телефонному режимі. Після подання форми 20-ОПП сплачені суми переносяться до інтегрованої картки платника (ІКП).

- Сплата коштів на невірні адміністративні території. Це стосується випадків, коли платежі надходять на інші райони Сумської області або з інших областей, що часто пов'язано з адміністративною реформою, затвердженою Постановою Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів».

Ці проблеми вимагають додаткових заходів для їх усунення, зокрема підвищення якості роз'яснювальної роботи, автоматизації процесів і вдосконалення співпраці з банківськими установами.

На рисунку 3.3 представлені результати опитування, яке виявило найбільш поширені причини таких ситуацій. Найчастіше респонденти вказували на неправильне заповнення платіжних документів (48 осіб) і помилки у реквізитах платежу (45 осіб). Ці фактори є головними джерелами виникнення нез'ясованих платежів.



Рисунок 3.3 - Основні причини виникнення нез'ясованих платежів

*Джерело: створено автором*

На рисунку 3.4 представлені результати опитування щодо заходів, які застосовувались для вирішення проблем із нез'ясованими платежами. Графік ілюструє, які дії респонденти обирали для усунення таких проблем. Найпоширенішим підходом стало використання електронних сервісів, що обрали 60 респондентів. Це підкреслює ключову роль діджиталізації в організації обліку податкових платежів. Більшість респондентів зазначили, що саме електронні сервіси допомогли їм перевірити статус платежу. Такий результат свідчить про необхідність подальшого розвитку та вдосконалення цифрових технологій у цій сфері, оскільки вони значно спрощують процеси перевірки та вирішення проблем, зменшуючи потребу в зверненнях до податкових органів чи банків, які були значно менш популярними серед респондентів.

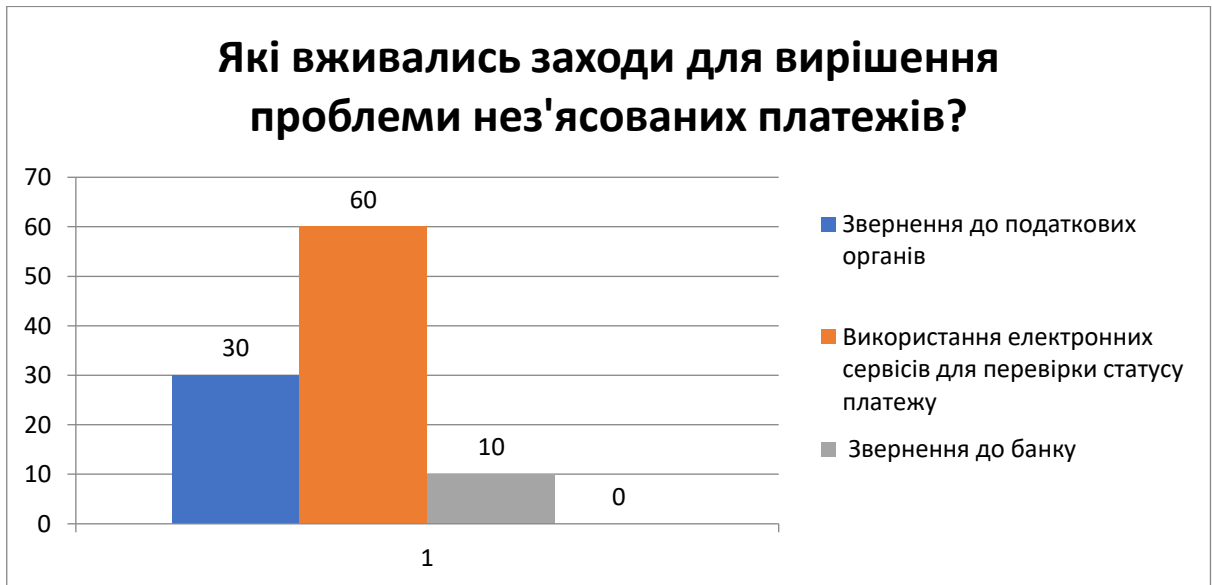


Рисунок 3.4 - Заходи, вжиті для вирішення проблеми нез'ясованих платежів

*Джерело: створено автором*

Сьогодні Державна податкова служба України (ДПС) впровадила електронний сервіс «Електронний кабінет платника», який надає платникам податків можливість у режимі реального часу отримувати доступ до даних інтегрованих карток з податків і зборів, а також контролювати стан своїх розрахунків з бюджетами. Відповідно до п. 421.2 ст. 421 Податкового кодексу України, електронний кабінет забезпечує реалізацію платниками податків їхніх прав та обов'язків, визначених цим Кодексом і пов'язаними нормативно-правовими актами. Зокрема, це включає перегляд інформації про дані інтегрованих карток і проведення звірки розрахунків з державним і місцевими бюджетами у режимі реального часу.

Доступ до даних інтегрованих карток в електронному кабінеті дозволяє платнику податків без проблем контролювати повноту та своєчасність своїх розрахунків з бюджетами та цільовими фондами в дистанційному режимі. Крім того, це дає можливість проводити звірку між даними свого податкового обліку та інформацією, що міститься в органах ДПС, забезпечуючи точність і узгодженість обліку.

В умовах використання електронного кабінету (ЕК) з'являються нові інструменти для звірки розрахунків між платником податків та бюджетом. Завдяки відкритості даних Державної податкової служби (ДПС), ці дані можна ефективно використовувати не тільки під час щорічної інвентаризації розрахунків з бюджетом, а й у повсякденній діяльності підприємства.

Для спрощення процедури повернення помилково або надміру сплачених коштів введено сервіс «Е-повернення». Платники податків можуть подавати заяву на повернення коштів в режимі 24/7 через електронний кабінет. Після заповнення відповідних реквізитів заяви, її необхідно зберегти, підписати та відправити до територіального органу ДПС. Повернення коштів можливе тільки протягом 1095 днів з дати їх сплати та за умови відсутності податкового боргу у платника. Використання сервісу «Е-повернення» дозволяє здійснювати повернення або перерахування помилково або надміру сплачених коштів та пені в найкоротші терміни

### 3.4. Заходи розвитку діджиталізації в Сумській області та Україні

Ефективна діяльність Державної податкової служби (ДПС) потребує використання сучасних інформаційних технологій, які складаються з чотирьох основних компонентів: технічні засоби та обладнання, програмне забезпечення, людські ресурси (персонал) та організація вдосконаленого бізнес-процесу.

Підвищення ефективності роботи податкової служби також залежить від правильного накопичення та обліку інформації про податкові зобов'язання платника податків і їх погашення. Для того, щоб така інформація була корисною, вона повинна відповідати вимогам користувачів, допомагаючи їм оцінити минулі та сучасні події. Крім того, для забезпечення надійності, інформація має бути повною та точною.

Метою вдосконалення бізнес-процесу "Облік платежів" є розробка нової методології обліку податкових платежів та покращення особового рахунку



платника податків. Вдосконалена система забезпечить більш точний та оперативний облік податкових зобов'язань та їх погашення через розширену систему кодування. Це також включатиме покращену взаємодію з установами банків та органами державного казначейства для отримання достовірної інформації та спрощення податкової звітності.

Ефективна організація бізнес-процесів в обліку платежів забезпечить створення єдиного інформаційного середовища для кожного платника податків, що дозволить забезпечити швидкий доступ до актуальної та точної інформації про зобов'язання платників. Вдосконалений процес має кілька переваг:

- модернізація та автоматизація процесів адміністрування податків;
- створення єдиного інформаційного середовища для платників податків;
- забезпечення контролю за погашенням податкових зобов'язань;
- створення стандартних документів, що регламентують робочі процеси.

Щоб підвищити ефективність діяльності управління економічного аналізу, важливо враховувати сильні та слабкі сторони наявної системи:

Сильні сторони:

- Автоматизація – система автоматизована, що забезпечує швидкість і точність обробки інформації.
- Інтеграція – система інтегрована з іншими системами податкової служби, що дозволяє отримувати доступ до даних з різних джерел.
- Доступність – платники можуть отримати доступ до інформації про свої платежі через електронний кабінет.
- Прозорість – система забезпечує прозорість процесу сплати податків, що підвищує довіру платників до податкової служби.
- Ефективність – система дозволяє ефективно адмініструвати оплату податків.

Слабкі сторони:

- Складність – система може бути складною для деяких користувачів.

- Неточність – можлива наявність помилок у системі, що призведе до невірному нарахування податків.

- Залежність від технологій – система залежить від технологій, що може призвести до збоїв.

- Недостатня обізнаність – не всі платники мають достатньо інформації про систему та її використання.

Можливості для розвитку:

- Розширення функціоналу – система може бути розширена новими функціями, наприклад, можливістю онлайн-оплати податків.

- Покращення доступності – створення мобільного додатку для зручнішого доступу.

- Підвищення обізнаності – організація інформаційних кампаній для підвищення обізнаності платників.

- Інтеграція з іншими системами – інтеграція з бухгалтерськими програмами для зручності користувачів.

Погрози для системи:

- Кібербезпека – система може стати ціллю кібератак, що призведе до витоку інформації.

- Зміни в законодавстві – зміни в законодавстві можуть вимагати адаптації системи.

- Конкуренція – можуть з'явитися більш привабливі альтернативи, що привернуть платників.

Рекомендації:

- Постійне вдосконалення – системи повинні регулярно вдосконалюватися відповідно до сучасних вимог.

- Підвищення обізнаності – необхідно збільшувати обізнаність користувачів про доступні сервіси.

- Забезпечення кібербезпеки – прийняття заходів для запобігання кіберзагрозам.

- Слідкування за змінами в законодавстві – система повинна бути гнучкою та адаптованою до змін у законодавстві.

Система оперативного обліку платежів є важливим інструментом для податкової служби, оскільки вона дозволяє автоматизувати процес обробки інформації про платежі, значно підвищуючи ефективність роботи. Завдяки цій системі з'являється прозорість процесу сплати податків, що є важливим для забезпечення довіри з боку платників податків до податкової служби.

Проте, як і будь-яка технологічна система, вона має свої недоліки. Зокрема, система може бути складною у використанні для деяких платників податків, особливо тих, хто не має достатнього досвіду або знань щодо роботи з електронними сервісами. Крім того, система може мати технічні помилки, що може призвести до неправильного нарахування податків або інших неполадок.

Таблиця 3.3 - Матриця SWOT-аналізу запровадження бізнес-процесу “Облік платежів”

Фактор	Сильні сторони	Слабкі сторони	Можливості	Погрози
Внутрішні	Автоматизація Інтеграція Доступність Прозорість Ефективність	Складність Неточність Залежність від технологій Недостатня обізнаність	Розширення функціоналу Покращення доступності Підвищення обізнаності Інтеграція з іншими системами	Кібербезпека Зміни в законодавстві Конкуренція з боку інших систем
Зовнішні	-	-	-	-

*Джерело: створено автором*

Для того щоб система функціонувала на максимально ефективному рівні, необхідно постійно вдосконалювати її. Це включає в себе:

- Регулярні оновлення та удосконалення функціоналу для забезпечення актуальності і відповідності новим вимогам.

- Підвищення обізнаності платників податків через інформаційні кампанії, навчання та інші комунікаційні стратегії, щоб вони могли більш ефективно користуватися системою.

- Забезпечення кібербезпеки, щоб уникнути кібератак та втрати конфіденційної інформації, гарантуючи безпеку платників податків.

Модернізація обліку платежів є критичним етапом у забезпеченні ефективного управління податковими зобов'язаннями. Вона включає кілька ключових напрямків, кожен з яких сприяє підвищенню точності, прозорості та зручності для платників податків і податкової служби. Ось основні елементи модернізації:

*Зміни в законодавстві:* Для ефективної роботи системи необхідно, щоб законодавчі акти були актуальними та відповідали новим вимогам економіки та технологій. Законодавчі зміни повинні відображати нові підходи в адмініструванні податків, що дозволяють запроваджувати автоматизацію, спрощення процедур, а також захист прав платників.

*Вдосконалення методології обліку платежів:* Методологія обліку повинна бути гнучкою, зрозумілою і легкою для адаптації до нових умов. Важливо, щоб вона була чітко прописана і відповідала реальним потребам адміністрування податкових зобов'язань, а також гарантувала точність і своєчасність нарахувань та погашення податків.

*Вдосконалення програмного забезпечення:* Програмне забезпечення повинно бути розроблене з урахуванням методології обліку, а також мати можливість легкої адаптації до змін законодавства або методології. Це дозволить забезпечити швидку реакцію на нові вимоги без значних затримок чи витрат на переписування системи.

*Вдосконалення інтерфейсу між системою обліку платежів та користувачем (особовим рахунком):* Інтерфейс системи має бути простим і

зручним для користувача. Це включає покращення навігації, оптимізацію процесу введення та отримання даних, а також інтеграцію з іншими системами для надання платникам можливості отримувати актуальну інформацію про свої зобов'язання та проводити платежі без зайвих труднощів.

Ці кроки дозволяють зробити процес обліку платежів більш прозорим, зручним та ефективним для всіх учасників — платників податків і податкової служби.

У рамках реформи податкової діджиталізації, яка є частиною програми "Ukraine Facility", затвердженої Єврокомісією в квітні 2024 року, передбачено низку стратегічних етапів, спрямованих на підвищення ефективності та прозорості податкової системи України через впровадження цифрових технологій. Основні етапи реформи включають:

- Розробка та затвердження довгострокового національного стратегічного плану цифрового розвитку для Державної митної служби (ДМС) України. Цей план включатиме детальні кроки щодо цифровізації митних процесів, автоматизації процедур обробки вантажів, полегшення для бізнесу процедур митного оформлення та забезпечення більшої прозорості митних операцій.

- Розробка та затвердження аналогічного стратегічного плану для Державної податкової служби (ДПС) України. На цьому етапі буде акцент на модернізації системи податкового обліку та адміністрування через впровадження нових цифрових рішень, таких як автоматизовані системи збору податків, електронні декларації, інтеграція з іншими державними органами для покращення обміну інформацією.

- Завершення роботи згідно з Національною стратегією доходів на 2024-2030 роки, що передбачає розширення цифрових можливостей податкових та митних служб, а також створення єдиної платформи для бізнесу, яка дозволить платникам податків зручно взаємодіяти з органами влади.

Метою цієї реформи є значне покращення податкового адміністрування, підвищення ефективності збору податків, а також зменшення рівня корупції

завдяки автоматизації та цифровим інструментам, що дозволяють зменшити людський фактор у процесах контролю та нарахування податків (Кабінет міністрів України, 2021).

Однією з основних цілей на період 2024-2030 років для України є інтеграція національних податкових інформаційно-комунікаційних систем з європейськими, що дозволить значно покращити адміністрування податків, підвищити прозорість та ефективність системи, а також сприятиме інтеграції України в європейське податкове середовище. Зокрема, передбачено такі ключові кроки:

- Підключення до європейських систем для моніторингу ПДВ: Україна планує інтегрувати свою податкову систему з європейськими платформами для моніторингу ПДВ, що дозволить ефективно відслідковувати та контролювати операції з ПДВ на національному рівні. Це також включатиме відшкодування ПДВ та адміністрування акцизних товарів, що є важливим для полегшення процесів для бізнесу та зменшення податкових порушень.

- Інтеграція з системою безпечного обміну інформацією між податковими адміністраціями країн ЄС: Це дозволить обмінюватися даними щодо платників податків, мінімізувати можливість ухилення від сплати податків та полегшити адміністративні процедури. Завдяки цьому бізнес, особливо міжнародні компанії, зможуть ефективніше виконувати свої податкові зобов'язання.

- Включення в систему для виявлення шахрайства з ПДВ в електронній комерції: Важливим кроком є приєднання України до європейських систем, що дозволяють виявляти шахрайство з ПДВ, особливо у сфері електронної комерції. Це включатиме моніторинг угод продавців, як з ЄС, так і з країн поза ним, для запобігання податковим правопорушенням.

- Підключення до європейської системи для моніторингу руху акцизних товарів: Це дозволить Україні підвищити ефективність контролю за переміщенням акцизних товарів через кордони, зменшити тіньовий ринок і покращити збір акцизів.

- Вдосконалення механізмів е-аудиту: Відповідно до європейських стандартів, буде модернізовано систему електронного аудиту, що дозволить більш ефективно проводити перевірки та моніторинг податкових зобов'язань.

Ці кроки сприятимуть значному підвищенню ефективності податкової системи в Україні, що, в свою чергу, сприятиме економічному зростанню та інтеграції України в європейське податкове середовище, забезпечуючи прозорість та справедливість у податковому адмініструванні (Костенко, Ю. О., 2024).

Таблиця 3.4 - Очікувана ефективність заходів реформування податкової діджиталізації

Критерій	Очікуваний результат	Метод вимірювання	Очікуване покращення
Зниження рівня шахрайства з ПДВ	Зменшення рівня шахрайства з ПДВ	Порівняння обсягу шахрайства до і після інтеграції	10-15%
Поліпшення адміністрування податків	Зменшення часу на обробку платежів та відшкодування ПДВ	Порівняння часу на обробку платежів до і після змін	20-30%
Збільшення доходів бюджету	Збільшення податкових надходжень	Порівняння збору податків до і після впровадження заходів	10-15%
Зменшення адміністративного навантаження	Зменшення кількості помилок і звернень платників податків	Порівняння кількості помилок і звернень до і після змін	Зменшення помилок на 30-40%, звернень на 20-30%
Інтеграція з європейськими системами	Швидке підключення до європейських систем	Оцінка часу і витрат на інтеграцію, ефективність обміну даними	Без затримок, швидкість обміну
Підвищення прозорості та довіри до податкової служби	Збільшення рівня довіри до податкової служби	Оцінка через опитування платників податків до і після змін	15-20%

*Джерело: створено автором*

Загалом можна очікувати, що ефективність впровадження цих заходів призведе до загального покращення податкової системи, зокрема через зменшення податкових порушень, збільшення доходів бюджету та покращення

якості обслуговування платників податків. Ключові показники реформи та очікувані результати наведені в таблиці 3.4.

Реформа податкової діджиталізації сприятиме значному підвищенню ефективності управління податковими платежами. Автоматизація та інтеграція з європейськими системами дозволить оптимізувати процеси адміністрування податків, знижуючи адміністративні витрати та покращуючи якість обслуговування платників податків. Однією з ключових цілей реформи є зменшення рівня шахрайства, зокрема в сфері ПДВ та акцизних товарів. Завдяки інтеграції з європейськими системами для моніторингу та виявлення шахрайства, зросте рівень прозорості у податкових операціях, що підвищить довіру до податкової служби та стимулюватиме добровільну сплату податків. Інтеграція України з європейськими системами для моніторингу ПДВ, акцизних товарів та обміну інформацією між податковими адміністраціями є важливим кроком до інтеграції української податкової системи з європейським податковим середовищем. Це дозволить Україні адаптувати свою систему до міжнародних стандартів, підвищити ефективність боротьби з шахрайством та забезпечити більш точний моніторинг податкових платежів.

Реформа податкової діджиталізації є важливим кроком на шляху до модернізації податкової системи України. Впровадження європейських стандартів та технологій дозволить підвищити ефективність адміністрування податків, знизити рівень шахрайства, покращити взаємодію з платниками податків і забезпечити сталий розвиток державних фінансів. Однак для досягнення максимального результату необхідно забезпечити безперервне вдосконалення та адаптацію до змін у законодавстві та міжнародних вимогах.



## ВИСНОВКИ

У даній роботі проаналізовано важливість впровадження цифрових технологій в податкову систему України, а також їх вплив на ефективність адміністрування податків та зменшення розміру тіньового сектора економіки. Одним із основних висновків є те, що інтеграція сучасних технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн та автоматизовані облікові системи, дозволяє значно підвищити прозорість і ефективність податкових процесів, а також знизити можливості для податкових махінацій.

Особливу увагу в роботі було приділено аналізу основних інструментів цифровізації в Україні, таких як електронний кабінет платника податків, мобільний додаток «Моя Податкова», сервіс «Пульс» та чат-бот «InfoTAX». Всі ці системи значно полегшують взаємодію платників податків з податковими органами, підвищують ефективність збору податків та допомагають у боротьбі з корупцією.

Важливим аспектом є впровадження сервісу «Е-повернення», який дозволяє спростити процес повернення помилково або надміру сплачених податків. Це підвищує зручність для платників податків та забезпечує швидку обробку запитів.

Завдяки автоматизації та використанню цифрових технологій також створюються нові можливості для моніторингу та прогнозування податкових надходжень, що є ключовим для забезпечення стабільності бюджетних надходжень. Важливими інструментами є також вдосконалення методології обліку платежів та розвитку інтерфейсів для користувачів.

Однак, для досягнення максимального ефекту необхідно здійснювати регулярні оновлення систем, покращувати навчання та інформування платників податків, а також забезпечувати належну кібербезпеку.

У підсумку, цифровізація податкового адміністрування в Україні є важливим кроком для модернізації економіки та створення умов для залучення

капіталу з неформальної економіки. Впровадження цих інновацій має потенціал значно підвищити ефективність функціонування податкової системи та сприяти економічному зростанню країни.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Греца, С. М. (2014). Теоретичні аспекти визначення поняття адміністрування податку на додану вартість. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція, (8), 74-76. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu\\_jur\\_2014\\_8\\_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_8_20)
2. Вінницька, О. (2024). Теоретичні засади податкового адміністрування: основи фіскального управління. Економічні горизонти, (1(27)), 142-149.
3. Колісник, А. (2024). Оподаткування в умовах цифровізації економіки: до питання правового регулювання. openarchive.nure.ua. Retrieved from <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/719700f3-9886-440a-808d-b8e8eaec2d1b/content>
4. Бандурка, О. М., Долгий, О. О., Іщенко, В. В., Марочкіна, Ю. В., Понікаров, В. Д., & Попов, С. М. (2024). Адміністративно-правове забезпечення податкової системи України.
5. Щитнік, Ю. О. (2015). Сучасна система адміністрування податків в Україні. Молодий вчений, (2(3)), 156-159.
6. Іванов, Ю. Б., Крисоватий, А. І., Кізима, А. Я., & Карпова, В. В. (2008). Податковий менеджмент.
7. Андрущенко, В. Л. (2003). Фіскальне адміністрування як наука і мистецтво. Фінанси України, (6), 27-35.
8. Маркович, І. Б. (2021). Особливості реалізації основних принципів податкової системи в Україні. Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету, 71(4), 133-139.
9. Закон України. (1999). Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 40, ст. 365. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

10. Закон України. (2014). Про запобігання корупції. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст. 2056. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
11. Кабінет Міністрів України. (2000). Постанова про затвердження Порядку подання фінансової звітності. Документ 419-2000-п. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>
12. Закон України. (2018). Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 9, ст. 50. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
13. Мединська, Т. В., Олійник, Н. Р., & Васишин, С. А. (2024). Сучасні технології адміністрування податків і платежів: вітчизняний та зарубіжний досвід. Вісник ЛТЕУ. Економічні науки, (75), 86-94.
14. Павлютін, Ю. М. (2024). Цифровізація системи податкового адміністрування: національний та іноземний досвід. Економічний дискурс, (1-2), 102-111. <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-1-11>
15. Buhplatforma. (2023). Презентували оновлену дорожню карту цифрової трансформації ДПС. Головбух. Retrieved from <https://buhplatforma.com.ua/news/66308-presentovali-onovlenu-dorozhnyu-kartu-tsifrovoi-transformatsii-dps>
16. Маліков, В., Плекан, М., & Йолтуховська, О. (2024). Сучасні тенденції у сфері обліку і оподаткування на малих підприємствах. Наукові перспективи, 1(43), 484-495.
17. Statista. (2024). Financial system of Ukraine. Retrieved from <https://www.statista.com/search/?q=Financial+system+of+Ukraine&p=1>
18. Скрипник, С. (2024). Огляд новацій та перспектив розвитку системи обліку та оподаткування бізнесу. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences, 330(3), 377-382.
19. OECD. (2024). Designing a National Strategy against Tax Crime: Core Elements and Considerations. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/0e451c90-en>

20. Agencia Tributaria. (2024). Deferral or installment payment of debts. Retrieved September 10, 2024, from [https://sede.agenciatributaria.gob.es/Sede/en\\_gb/ayuda/consultas-informaticas/pago-impuestosdeudas-tasas-ayuda-tecnica/aplazamiento-fraccionamiento-deudas.html](https://sede.agenciatributaria.gob.es/Sede/en_gb/ayuda/consultas-informaticas/pago-impuestosdeudas-tasas-ayuda-tecnica/aplazamiento-fraccionamiento-deudas.html)
21. OECD. (2024). Tax administration 2024: Comparative information on OECD and other advanced and emerging economies. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/2d5fba9c-en>
22. Альохіна, О. С., & Тучак, Т. В. (2024). Діджиталізація системи податкового адміністрування в Україні. Збірник тез, 126.
23. Замасло, О. Т., & Зарівна, А. В. (2024). Система електронного адміністрування податків в Україні в умовах глобальної цифровізації. Бізнес Інформ, (4), 244-252.
24. Ізмайлов, Я. О., Єгорова, І. Г., & Барицький, Р. О. (2024). Цифровізація та глобалізація системи адміністрування податків як драйвер інноваційного розвитку. БізнесІнформ, (7), 363-370. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-363-370>
25. Аналітична записка. (2022, 31 жовтня). Частка тіньової економіки у 2021 році зросла до 32% від ВВП. Загальні тенденції, 2021 рік. Retrieved from <https://skilky-skilky.info/chastka-tinovoi-ekonomiky-u-2021-rotsi-zrosla-do-32-vid-vvp/>
26. Khmyz, M., Petkov, S., Mylyanyk, Z., Mazur, Y., Koziar, R., Hudyma, V., & Prots, I. (2023). Digitalisation of the Tax System and Tax Regulation as a Tool to Combat the Shadow Economy. *Path of Science*, 9(9), 1008-1014.
27. Цюцяк, А., Цюцяк, І., & Цюцяк, В. (2023). Цифровізація податкової системи: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Галицький економічний вісник*, 84(4), 48-55.
28. Проць, І., Петков, С., Хмиз, М. Я., Козяр, Р., Гудима, В., Явний, О., & Чорній, Б. (2023). Впровадження цифрових технологій у податкову сферу:

зарубіжний досвід та перспективи для України у боротьбі з тіньовою економікою.

29. Milner, C., & Berg, B. (2017). Tax analytics—Artificial intelligence and machine learning—Level 5. PWC Advanced Tax Analytics & Innovation.

30. Huang, L. (2024). Quantifying Taxation Policy Effectiveness: The Mediating Role of Big Data and the Moderating Influence of Digitalization.

31. Cankett, M., & Cooke, H. (2024). GenAI for tax, legal, and audit functions. Deloitte.

[https://www.deloitte.com/global/en/services/tax/perspectives/genai-for-tax-legal-audit.html?id=gx:2ps:3gl:4tax\\_genai:5:6tax:20240926::genait&lapgoog=&gad\\_source=1&gclid=Cj0KCQiA0MG5BhD1ARIsAEcZtwTGjNHnKyZvkZlIaqP0Teciu0gHbW38YFnu83YggGLzTeI7YsCIYmscaAtjiEALw\\_wcB](https://www.deloitte.com/global/en/services/tax/perspectives/genai-for-tax-legal-audit.html?id=gx:2ps:3gl:4tax_genai:5:6tax:20240926::genait&lapgoog=&gad_source=1&gclid=Cj0KCQiA0MG5BhD1ARIsAEcZtwTGjNHnKyZvkZlIaqP0Teciu0gHbW38YFnu83YggGLzTeI7YsCIYmscaAtjiEALw_wcB)

32. Pérez López, C., Delgado Rodríguez, M. J., & de Lucas Santos, S. (2019). Tax fraud detection through neural networks: An application using a sample of personal income taxpayers. *Future Internet*, 11(4), 86.

33. Herwartz, H., Sardà, J., & Theilen, B. (2016). Money demand and the shadow economy: Empirical evidence from OECD countries. *Empirical Economics*, 50, 1627-1645.

34. Hendriyetty, N., Evans, C., Kim, C. J., & Taghizadeh-Hesary, F. (2023). Taxation in the digital economy: New models in Asia and the Pacific.

35. Роєва, О. С., Цікало, Є. І., & Яцко, М. В. (2024). Інтеграція блокчейн-технологій у процесі фінансового обліку та податкового аудиту. *Актуальні питання економічних наук*, (3-4).

36. Primavera De Filippi, A., & Wright, A. (2018). *Blockchain and the law: The rule of code*. Cambridge, Massachusetts, London, England.

37. Poliak-Sverhun, M. (2024). Автоматизація процесів фіскального адміністрування з використанням технології блокчейн та штучного інтелекту. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 3(5), 12-18.

38. Токарева, К. О., & Березовський, Д. О. (2023). Застосування сучасних цифрових технологій у публічному управлінні (на прикладі фінансової сфери). *Право та інновації*, 3(43), 54-63.
39. Kolisnyk, A. (2023). Загальна характеристика технології блокчейн та її переваги для застосування в оподаткуванні. Рекомендовано до публікації Вченою радою Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України, 409.
40. Кобрин, Т. А., & Гнатєва, Т. М. (2024). Адміністрування податків: виклики сьогодення. In *Розвиток агропромислового комплексу та сільських територій під час травня війни: Збірник матеріалів Науково-практичного форуму*, 46-49. Одеса: Одеський державний аграрний університет.
41. Верховна Рада України. (2020). Постанова про утворення та ліквідацію районів. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 33, 235. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-IX#Text>
42. Кабінет Міністрів України. (2021, November 17). Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації (Розпорядження № 1467-р). <https://rada.gov.ua>
43. Державна податкова служба України. (2021, November 22). Про затвердження місії та Стратегічного плану Державної податкової служби України на 2022-2024 роки (Наказ № 965). <https://rada.gov.ua>
44. EU4PFM. (2024). Проект EU4PFM. Веб-сайт EU4PFM. <https://eu4pfm.org>
45. Міністерство економіки України. (2024). Програма підтримки економіки в межах програми «Ukraine Facility». <https://me.gov.ua>
46. Кабінет Міністрів України. (2023, December 27). Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року (Розпорядження № 1218-р). <https://rada.gov.ua>

47. Міністерство фінансів України. (2020, November 30). Концепція впровадження електронного аудиту (е-аудиту) для платників податків. <https://mof.gov.ua>

48. Міністерство фінансів України. (2020, September 15). Про затвердження Змін до Порядку надання документів великого платника податків в електронній формі при проведенні документальної перевірки (Наказ № 561). <https://rada.gov.ua>

49. Костенко, Ю. О. (2024). Цифровізація в податковій сфері. Правничий часопис, 176.